Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, N. Y. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה שביעית | HATOREN | גליון כד (רכד)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

VOL. VII | NEW YORK, AUGUST 27, 1920 | No. 24 (224)

HATOREN
Published weekly by the
ZIONIST ORGANIZATION
OF AMERICA
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Chelsea 247

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ־לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

VOL. VII NEW YORK, AUGUST 27, 1920 No. 24

התורן

יוצא לאור על־ידי
ההסתדרות הציונית
באמריקה

חעורך:
ראובן בריינין

שנה שביעית ניו־יורק, י״ג אלול, תר״ף גליון עשרים וארבעה

הַנִּסָּיוֹן הֶחָדָשׁ

אחרי החלטת סאן־רימו, אחרי התמנותו של הרברט סמואל לנציב העליון בארץ־ישראל ואחרי הועידה בלונדון הולכת ונכנסת התנועה הציונית לתקופה חדשה באמת. הציוניות מתיצבת, כמו מאליה, בהכרח טבעי, על דרך חדשה. ואחרת גם לא תוכל היות. אמצעיה, מכשיריה, אפני התעמולה והמעשה שהיו לה, להציוניות, מקודם אינם מספיקים עוד ולא יצלחו כיום. כיום יש לנו קנה־מדה אחר. במקום השמא בא הברי. במקום השביל הציוני שהיה מוביל אל המטרה סחור־סחור ועל־ידי זגזגים שונים, הנה יש לנו עתה דרך ישרה המובילה אל המטרה האחרונה. ויכולים אָנו, אם נאמץ את כל כחותינו, גם לעשות קפנדריה, כלומר, לקצר את הדרך. ממלכות החלומות והחזיונות המעורפלים עברנו אל הספירה של העובדות הגלויות ושל המעשים הממשיים העומדים על הפרק. הקפיצה ממלכות אחת לחברתה היתה כמעט פתאומית. לא היינו מוכנים לה די צרכנו. העמדנו ישר ובבת־אחת לפני תעודה רמה ורבת־האחריות: לפני בנין ביתנו הלאומי על אדמת אבותינו. והעמדנו לפני תעודה זו בשעה שהחלק היותר גדול של עמנו מפרפר בין החיים והמות. עלינו לבנות בשעה שההרס בעולם היהודי הולך וגדול מיום ליום. ודרושים לנו כיום בונים, אנשי מעשה ורוח, בעלי כשרונות חיוביים — יוצרים.

והנה על הכנסיה הציונית בלונדון נעשה נסיון חדש. הלכו לבקש אנשים חדשים, אנשי־שם, אנשי־כסף ואנשי־מעשה, המוכשרים להוציא לפועל תכניות גדולות, המוכשרים לבנות על יסודות מוצקים, — אנשים חדשים אם גם אינם ציונים גמורים ואפילו אם אינם ציונים כלל. נעשו נסיונות לשנות את צורת ההנהגה המרכזית של ההסתדרות הציונית העולמית על־ידי חלופי גברא וחלופי שיטות, פקידות ודפרטמנטים (לשכות ראשיות). וקשים היו חבלי הלידה של ההנהגה החדשה — ועדיין לא נגמרו. הכונה רצויה — בזה אין שום ספק. כי דרוש לעשות שנויים עיקריים בההנהגה הציונית הראשית וכי נחוץ להכניס יסודות חדשים בתוך התנועה, להעמידה על בסיס יותר רחב ולהעצים את כחה ויכלתה — בזה לית מאן דפליג.

עיני רבים נפקחו לראות את החסרונות והמגרעות שבהנהגת הלשכה הראשית והמרכזית של הציוניות העולמית, שנבראָה בין המצרים, בשנות המלחמה שהפרידה והכתה את המחנה הציוני לאברים קרועים זה מעל זה, שנבראָה על־פי הדחק ובימים שווייצמאן וסוקולוב היו נודדים ממקום למקום ואת כל כחותיהם התרכזו בעבודתם הפוליטית, בהבטחת בנין הבית הלאומי על־ידי ברית־העמים. ודבר זה — החסרונות והפגימות בהלשכה הציונית של לונדון — היה נקל לראות ולעמוד עליו גם לא לעם חכם ונבון כמונו. אולם אם הדרך שבוחרים בה ללכת כיום — מבלי לדבר הפעם ובמקום זה בהשפעתו והשתדלותו הנמרצה של מי — היא הרצויה, ואם הדרך החדשה הזאת יש בידה להוביל ולהביא באמת אל המטרה הרצויה — זוהי שאלה אחרת.

ורוצה אני להתעכב מעט על שאלה זו. לא אָבוא לתהות בפרטים ובפעוטות. בדקדוקי עניות לא אדקדק. זה לא חשוב הפעם. אבל נשים נא לב אל הדרך החדשה בכלל שהציוניות מתיצבת עליה בעצמה. או יותר נכון יהיה אם נאמר: שהציוניות נרחפת בכח חיצוני להתיצב עליה.

היו ימים והיו ארצות שהבקורת, גם היותר חריפה, היתה מותרת וגם מבוקשת בתוך המחנה הציוני, אם רק כונתה היתה טהורה ונקיה מחשבונות פרטיים ואישיים, אם רק בקורת זו בקשה לסול מסילה ישרה ונכונה אל התכלית הרצויה לכולנו, לכל יהודי התחיה. ובקורת כזאת הביאָה תועלת לא מעטה. היא גם הרימה את ערכה של התנועה הציונית למדרגת תנועה פרוגרסיבית, תנועה שהיא מלאָה חיים ויש בה מקום, בתוך המחנה עצמו וברוחב

היקפו, לחלוקי דעות, לחופש המחשבה והדבור, לבחינה ולבדיקה. התנועה הציונית נתנה מקום לבעלי מוח ולבעלי לב, ולא היתה מיוסדת על אמונה עורת, על פקידות וצוויים הבאים מאיזה מקום גבוה ונסתר. מעולם לא פחדה הציוניות מפני אבוקת הדעת והבקורת החודרת לתוך כל יסודותיה והנחותיה. תורתה היתה תורת חיים. נקוה כי גם במדינה זו וגם בימים אלה יש מקום לבקורת ולשאלות. הלא גם על תורתנו הקדושה, תורת אמת וחיים, נאמר, שלא בשמים היא ולא מעבר לים ושלא ניתנה למלאכי־השרת.

ועל־כן הנני מרהיב עוז להעיר הערות אחדות בנוגע להנסיון החדש שעושים עתה בציוניות, בעוד שיש לתקן ולשנות. הנסיון החדש (אין אנו יודעים בשעה שאנו כותבים את דברינו אלה עד כמה הוציאו מן הנסיון הזה לפועל) הזה יש בו משום הרכבת נטיעי היק"א וה„אליאנס איזראעליט" על־גבי האילן הציוני העתיק — וזה זמורת זר. הרוח החדש, היוצא מחדרים ידועים, המנשב כיום במחנה, זר הוא להרוח הציוני, אשר החיה את העצמות היבשות.

משתדלים לפשוט מעל הציוניות, הנדחפת כיום בכח חיצוני אל מסילתה החדשה, את קדושתה, לשלול ממנה את כחותיה החיוניים הרוחניים, להחליש ולמעט את דמות תרבותה העברית וגם להחניק את הפרינציפיון הדימו־קראטי שבתנועתנו זו. הציוניות בצורתה החדשה, שמשתדלים לתת לה, אין בה לא משל הציוניות המדינית (של הרצל ונורדוי) ולא משל אחד־העמיות; לא מרכז מדיני ולא מרכז רוחני, כי אם איזו קבלנות מעשית, איזו חברה של בוני בתים, של קוני קרקעות וכדומה. זה מציעים בתור אידיאל. לא תנועה לאומית ועממית, לא התעוררות עם חי השואף לחיים מלאים, כי־אם איזו חברה מיכנית. רוצים ומנסים להעמיד בראש העבודה הציונית מנהיגים, שלא בחרו בהם הציונים ושלא יהיו גם אחראים בפני הקונגרס הציוני. ועל־ידי זה מורידים את התנועה הציונית להדיוטא התחתונה של הפילאנטרו־פיה בצורתה היותר גרועה והיותר ישנה, דבר שבעלי הנסיון החדש בעצמם נלחמו עוד זה לא כבר נגדו בכל כחותיהם (ועל־כן גם רכשו את לבות העם), דבר שהוא עתיד לקעקע את כל הבירה הציונית.

קוראים לפרוגראמה זו, של בעלי הנסיון החדש, מעשית. מעשית, מפני שחסרה היא דמיון, מפני שאין בה רעיון מרכזי ואין בה התנשאות הרוח, מפני שאין בה לא יופי ולא הוד פנימי.

הצורה החדשה שנותנים כיום לציוניות עלולה להמית את נשמתה העממית, את נשמתה העברית. אמור אמרנו לעורר את כל העם העברי מקצותיו לבוא ולבנות את ביתו הלאומי בציון, והנה אחדים ממנהיגינו רוצים להשיב לנו את שיטת בעלי־הצדקה הישנה שהאמינו, כי יש בידי מיליונרים אחדים (אם גם רחוקים היו תמיד מעמם, מצרותיו ותקוותיו) לעשות ולבנות מה שאין ביד כל העם העברי, שיש לעשות ולבנות גם מבלי שאול את פי העם.

בלי עבודה לאומית תרבותית, בלי התלהבות והתעוררות עצומה בכל שדרות העם לא יוציאו לפועל שום תכנית מעשית גדולה. המיליונרים בעצמם לא יתנו לציון סכומים גדולים, ואם יתנו איזו סכומים אז יתאמצו להיות בעלי הדעה והשלטון ולא יתחשבו עם הדעות הציוניות המתנגדות להם. וגם זאת היא טעות בחשבון: המיליו־נרים, וגם בעלי־השם שבהם, לא יניעו את העם לתת ולהביא קרבנות. דוקא אנשי־רוח ובחירי־האומה יש בידם להשפיע על אותם היסודות שיש בידם לבנות או להביא קרבנות, קרבנות של רכוש ונפש, בשביל בנין ביתנו הלאומי.

אין ציוניות בלי עם עברי. והעם אינו עדר, שיש להוליכו בכל הדרכים שבוחרים בשבילו.

ראובן בריינין.

לֹא אַהֲבָה וְלֹא שִׂנְאָה

מאת

אב. גולדברג.

יש מחליטים, כי העם העברי דרכו ללכת בקיצוניות, ואינו יודע את ה„שביל הזהב", הוא נוטה לצד ימין או לצד שמאל, כי הוא או שרוי בשמחה או מתמוגג בצערו, או יום או לילה, אהבה או שנאה; אולם אינו מבחין לעולם את חצאי־הקולות, את הדמדומים, את הרגש העמום, את מצב־הנפש שאין בו לא „מיסורי־הצדיקים ולא משלות הרשעים", מצב־נפש שהוא פושר, לא חם ולא קר, שביל שאיננו של אש ואיננו של שלג, רגש שהוא מתוקן ומדויק ובכל־זאת אי־אפשר לציינו בתור רגש של אהבה או של שנאה.

לפי דעתי אין להחלטה הזאת כל יסוד, אף־על־פי שגדולים ורבים תמכו בה, והיא כבר נכנסה לרשות הרבים ונתקבלה כאכסיומה שאין עליה עוררים. אולם עלי להודות, כי כל היחס שלנו בארצנו, הן מה שנוגע לערבים והן מה שנוגע לאנגלים, וקודם לכן היחס שהיה לנו לטורקים ולשעה קלה לגרמנים בזמן שהם היו אדוני הארץ, היה יחס קיצוני, רגשני, עצבני, מתחנו את המיתר או את הקשת יותר מדי. היחס היה „מלא וגדוש", או קר ביותר, או חם ביותר, בשעה שהמצב דרש רק יחס ישר, כבוש, מדוד, לא קר ולא רותח, מפני שאם הוא רותח בפעם אחת אז הוא נעשה מאליו קר בפעם השניה בתור ריאקציה. די הדבר, כי אלה שהתיחסנו אליהם ברגש־ידידי רותח, יטו מעט את הכף הצדה לא לטובתנו והאהבה עוברת לשנאה, וגדולה היא ההתרגשות וההתרגזות על תקוות מוגזמות שלא נתמלאו, והידים מתרפות כתוצאה ישרה מיחס בלתי־ישר. אולם אם אין מגזימים על המדה ורואים דברים כהויתם, אז אין כל מקום לעצב ולמרה־שחורה אפילו בשעה שהמצב אינו מזהיר באור „שבעת

ימי החמה", אפילו בשעה שהצבע אינו כולו מראה שושן. ההפך של האור הוא החושך, אולם יש גם צל, וישנן מדרגות שונות: הצל מרובה על האור, או האור מרובה על הצל, אולם מה שנעלה מעל כל ספק הוא, כי במקום שיש צל יש גם אור, ולא רק חכליל השושן הוא צבע יפה, ישנם עוד צבעים יפים בעולם אף־על־פי שאינם כל־כך בהירים.

היו ימים ובחוגי־הציונים הורו הלכה כי טוב לעתידנו ולהתגשמותו של רעיוננו, שרוקא הטורקים מושלים בארץ ולא עם אחר. כמה פעמים פסקו הדרשנים המדיניים שלנו, כביכול, מעל הבימה את הפסוק: „לוא ישמעאל יחיה לפנינו" בתור שיטה מדינית בדוקה ומנוסה: ממשלת־ישמעאל רב־אושר צפון בה. בצלה נחיה ונסתופף, נתפתח ונרום ראש. ואם תאמר: הא כיצד? השפיעו עליך הדרשנים שפע של נמוקים וטעמים. ראשית, אח לנו ישמעאל, יוצא־ירכו של אברהם אבינו. אמנם פה שגו מעט הדרשנים, מפני שישמעאל אינו מכוון לעם הטורקי, כידוע, אבל מי מדקדק בקטנות כאלה, בשעה שעוסקים בפוליטיקה גדולה? סוף־סוף ההמון היהודי קרא את הטורקי ה„דוד ישמעאל", וכבר אמרו „קול המון כקול שדי". ואם כן: אם איננו אח, בכל־אופן הוא כקריב ומודע לנו, ועל־כן מה טוב ומה נעים שבת ישמעאל בארצנו.

והשנית, ממשלתו של ישמעאל טובה, רצויה ומועילה לנו, מפני שהוא פתח לפנינו פעם את שערי־ארצו, בשעה שהנוצרים גרשו אותנו מהסתפח בנחלתם. הנשכח את חסדו לעולם?

והשלישית, אמונת־ישמעאל יותר קרובה לאמונתנו, מפני שהישמעאלים, כידוע, מאמינים באל אחד, יחיד ומיוחד, שלא חלק מאלהותו לבשר־ודם, מחמד אינו להם אל או בא־כח אלוה, אלא נביא. ולא כהנוצרים שמרימים את ישו למדרגת אלהים, כביכול, או לחצי־אל. וכך נעשינו לאפוטרופסי־האמונה ומגיני־אל.

והרביעית, ישמעאל הוא פרא העומד בפראיתו. אין לו משמעת או סדר, וחופשה גמורה תהיה לנו לעשות בארצנו כשרירות־לבנו. ישמעאל לא יעכב בידנו. מה בצע כי הארץ תשאר שוממה ובלי־יושב? ואם יתערב ויעכב, אפשר לפייסו על־ידי בקשיש, המטבע העונה את הכל. יצר־הכסף יכניעהו ואנחנו נתפשט בארץ, נשתגשג ונסתעף. נכבוש מה שיש לכבוש מבלי־מעצור. בקצרה, צדקה עשה הקדוש־ברוך־הוא לעם ישראל שמסר את גורל ארצו בידי עם פרא, עם ישמעאל, מפני שעל־ידי זה רשות נתונה לעמנו לבנות את ארצו כחפצו, להאחז בה ולרשתה ולא יהיה „פוצה פה ומצפצף". הפה המדבר טורקית — אין אפילו מלאכי־השרת זקוקים ללשון זו, ואפשר לבטלה לגמרי.

ואמנם כל־זמן שאלו הדברים נאמרו רק לשם תעמולה, לא היה למה להתנגד או על מה להתמרמר. כך הוא דרך העמים. תחבולה ידועה היא.

המדינאים הצרפתים, למשל, אינם פוסקים מלהכריז את אהבתם לעם היאנקים, אהבה שאין לה קצב וגבול, ומזכירים השכם והזכר, הערב והזכר את הטובות ואת החסדים שהראה העם הצרפתי לאמריקה בשעת דחקה, ומרימים על נס את איש־החייל הצרפתי לאפאיט שנלחם מלחמת החופש האמריקאי.

המדינאים הצרפתים אינם מוציאים דברים לבטלה. יודעים הם היטב עד כמה רצויה להם ידידותו של העם האמריקאי. ואמנם בעינינו ראינו את תוצאתה של תעמולה זו. אמריקה הכניסה את ראשה בעובי המלחמה והצילה את צרפת מכליה. כל התעמולה הזאת היתה ענין מדיני, בכונה תחילה כדי להוציא מזה תועלת. המדינאים האמריקאים הבינו את כונת הצרפתים, אולם קבלו את התעמולה הזאת ברצון מפני שזו עזרה להם להחיש את החלטת העם להשתתף במלחמה ששאפו לה. לא כן אצלנו. אצלנו המדינאים בעצמם התיחסו לכל הפזמון הזה כאל תורת־אמת שיסודה בחיים. המדינאים שלנו השתחוו ל„מעשה ידיהם", נאחזו ברקמת שוא על־דבר טורקים המוכנים למסור לנו את הארץ במחיר פרוטות, ברקמה זו שהם טוו בעצמם. וסופו של דבר, המדינאים שלנו לא יכלו לראות דברים כמו שהם, כהתה עינם, נעשתה לקויה ולא יכלו לדון על מאורעות וחזיונות מתוך מבט חפשי. הפילוסופיה הבדויה שלהם הקימה חיץ וגדר בעד אור האמת שלא יחדר.

הטורקי הפריע בעד הישוב ולא נתן לו להתפתח. הוא היה אסונו של הישוב. הטורקי היה כל־כך שקוע בפראותו שלא הרשה כל התפתחות אפילו בארצנו שהיתה רחוקה מן המרכז. אמנם בקשיש נתנו על ימין ועל שמאל, אבל סוף־סוף גם זה לא הועיל הרבה. לא היה בידי הקומץ שלנו להשביע את תאבונו של הפרא, תאבון שאין לו גבול. אחר־כך יצא הטורקי נגדנו בפומבי. לא חשש כלל לבזות אותנו ולהשתרר עלינו. הוא דרש מאתנו, מאת „אחיו", כביכול, „פתקה אדומה" כשרצינו להכנס לארצנו. „עבר כי ימשול", ואנחנו עמדנו במרדנו. אנחנו לא חדלנו לפטפט על־דבר האהבה הגדולה השוררת ביננו ובין ישמעאל. וכל זה נעשה לא לשם תעמולה חלילה, כי־אם פשוט מפני שאנו האמינו באמיתות ההנחה הזאת. אכן לא הצלחנו להוכיח להטורקים את צדקת ההצהרה הזאת, אבל לעצמנו אנו הוכחנו. אנחנו קבלנו את מרותה של ההכרזה הזאת ולאורה הלכנו, ומפיה חיינו.

ואירע מעשה, כי אנחנו יצאנו במחאה נמרצה נגד איטליה, שלא רק ה י ת ה ידידנו, אלא היא גם עכשיו ולא רק להלכה אלא גם למעשה, בגלל אהבתנו לטורקיה. אני מכוון למחאות שאנחנו ערכנו בכל העולם נגד איטליה בשעה שהיא קרעה מטורקיה את חבל טריפוליס. אנחנו דרשנו את גזל העשוק מיד העושק, אנחנו הרימונו צעקה עד לב־השמים נגד איטליה שהרהיבה לדכא את־פני טורקיה העניה, טורקיה זו שעל־פי התיאוריה היתה צריכה להיות ידידנו ומטיבנו.

ולא היה אף אחד ששאל את עצמו: המחאות האלו על שום מה? מה לנו ולטורקיה הרומסת עלינו ברגל גאוה בארצנו, לטורקיה המונעת אותנו מלשחרר את עצמנו ואת ארצנו? למה לנו למחות נגד איטליה אם היא קורעת חבל מטורקיה זו, שאינה נותנת לנו דריסת־רגל בארצנו,

שהבדילה אותנו מכל העמים לבזות אותנו והחוקקת אות־קלון במצחנו, בדרשה מאתנו „פתקה אדומה", שלא באה אלא לגנות אותנו ולהשפיל את כבודנו? וכי טוב יהיה לנו, אם טורקיה זו תמשול גם בטריפולים וגם שם תעמיד מלאכי־חבלה שיעצרו אותנו להכנס לרשותה? אנחנו לא שאלנו כל שאלות. אנחנו התנהגנו שלא־כשורה מפני שהיינו מאוהבים בטורקיה ו„האהבה מקלקלת את השורה".

והגיע הדבר לידי כך, שאפילו אחרי זה כשפרצה המלחמה וג'מל פשה התחיל להחריב את הישוב, לעקור את הכל שזרענו בדמעה ובזיעה במשך דור אחד, אפילו אז לא פסקו המדינאים שלנו במקומות אחרים להרחיב פה על־דבר האהבה המתקיימת בינינו ובין הטורקים ועוד הפעם הזכירו לנו את הפסוק הידוע: „לוא ישמעאל יחיה לפנינו". האהבה נשארה בתקפה, לא נתקררה אף במקצת.

אמנם בארץ־ישראל נשתנה המצב בנידון זה. היהודים שבעיניהם ראו את החורבן ואת המפלת שנגרמו על־ידי אוהבינו, כביכול, לא יכלו לאהוב אותם יותר. במקום האהבה באה השנאה, שהיתה צודקת. כשמתנפלים עליך ומחריבים את הדברים היותר אהובים עליך והיותר קדושים בעיניך, באכזריות שאין דוגמתה, אין לך רגש יותר מתאים בשעה כזו מרגש של שנאה. אולם היהודים שם לא יצאו את חובתם בזה ששנאו את הטורקים, מחריבי־הישוב, אלא התחילו לשנוא גם את הגרמנים שליטי־המצב, ולא רק בלבם, כי־אם גם בפרהסיה, לא רצו לבוא במגע־ומשא עם הגרמנים, אף־על־פי שלוא היו היהודים קובעים יחוסים נכונים של שנאה או של אהבה למושלי הארץ, והיו תובעים את זכותם בכל תוקף, היו יכולים להציל הרבה מן הישוב, ורבים מבני הישוב שנגרשו היו נשארים בארץ לטובתה ולאשרה, לפי עדותם של רבים.

אולם היהודים סרבו לקחת דברים עם הגרמני שנוא־לבבם, ועקב זה רשות ניתנה למשחית־הטורקי להשחית כל חלקה טובה. השנאה קלקלה את השורה. כלל גדול הוא: בשעה שאתה מרשה לרגש השנאה למשול בך ולקבוע את היחוסים ולחתוך את המעשים, אז אין מקום לישוב ושקול הדעת, ואין לקוות לפעולה מותנה על־ידי התנאים, פעולה קצובה ומדודה.

והנה בנוגע לערבים התנהגנו גם־כן באופן כזה. בדינו מלבנו משנה חדשה, — קב ונקי, — כי הערבים הם אחינו, בני גזע אחד — גזע השמי. ערבי ועברי — האותיות דומות אלו לאלו ורק נסדרו בשנוי קצת. די לך להתיז את הרי"ש ממקומה, והערבי הוא עברי או העברי הוא ערבי. השפה שלהם דומה לזו שלנו. ומלבד זה, היתה תקופה אחת בחיינו שעבדנו עם הערבים יחד שכם אחד להפרחת התרבות השמית ויצרנו אז ערכים חשובים מאד. התקופה הזאת ידועה היא לכל החוקרים בתור „תקופת־הזהב". היוצא לנו מזה: אחים אנחנו ומחויבים אנו לאהוב איש את רעהו עד הנשימה האחרונה.

אין ברצוני פה להרוס את התורה הזאת, אף־על־פי שיש בה הרבה לקויים ופגימות.

כך, למשל, יש עוד לבעל־דין לחלוק, אם עמנו הוא מתייחס על הגזע השמי, ואם אנחנו שמיים עדיין לא הוברר הדבר, אם הערבים הם שמיים. ואמנם ישנם רבים האומרים שאין אנחנו וערבים בני גזע אחד כלל.

אמנם מה שצריך להודות, כי בזמן אחד נפגשה תרבותנו בתרבות הערבית והפרו זו את זו. אולם מזה אין כל ראיה לאחוה. ידוע הוא, כי תרבותנו נפגשה גם עם התרבות היונית ואחת השפיעה על חברתה במדה גדולה מאד. ולמרות זאת נלחמו היונים ביהודים מלחמה קשה עד רדתם והראשונים שנאו את האחרונים שנאה עזה כמות. ועוד זאת, מה שאין להכחיש, למשל, הוא, כי פעמים רבות בקורות ימי חיינו התנפלו עלינו הערבים בחיתו טרף והציקו לנו אף יותר מן הנוצרים וכפו אותנו לקבל את דת האישלם, וכשסרבנו — הטו אותנו לפי חרב ומכרו אותנו לעבדים ושפחות. כך התנהגו אתנו הערבים, אחינו, כביכול. וגם בשעה זו סובלים היהודים מחמת המציק הערבי בתימן ומורוקו, המתנקם בהם בחמה שפוכה.

בקצרה, האידיליה השוררת לכאורה בין היהודים והערבים מכוסה חשכת־ערפל ושפעת צללים. אולם כל אלו הדברים על אהבתנו להערבים לא היו מעלים או מורידים, לוא לא דרשו הדברנים מאתנו להקריב את ענינינו אנו לטובת האהבה המדומה הזאת, כי אל לנו לשכוח שעד עתה האהבה היתה חד־צדדית. כלומר, אנחנו דברנו על־דבר האהבה, בשעה שהצד השני התייחס בקרירות ושויון־נפש, אף־על־פי שאליבא דאמת, היה הצד השני צריך להתפאר בקורבתו אלינו, היה צריך להעלות על נס, כי גם היהודים הם שמיים, ואחיהם לגזע.

מפחד אני שאהבה זו לא תוליכנו שולל ולא תעור את עינינו מלראות את המצב כמו שהוא. ועוד יותר אני חושש, שמא אהבה זו תעבור לשנאה. הערבים סוף־סוף פראים למחצה הם ויכולים לעשות מעשים מגונים כאלה שעשו בימי־הפסח האחרונים, ואם בתור תוצאה נתחיל לשנוא אותם ולהראות את שנאתנו בגלוי כדרכנו, אז אין כל ספק שנסכן את עתידנו.

אולם השאלה היא: הזקוקים אנו לאהוב אותם או, להפך, לשנוא? כמדומני, שלא. כשאני דר בשכונה ידועה, כלום אני אוהב את שכני אפילו אם הם שכנים טובים? לא. דרך העולם היא כך: פוגשים את השכנים מתוך רצון, מקבלים אותם בסבר־פנים־יפות, שואלים לשלומם, עוזרים להם בשעת דחקם, היום אני — להם, ומחר הם — לי. מדה כנגד מדה. בשעת השמחה, כלומר, כשהשכן משיא את בתו לאיש או בן כי יולד לו, באים לביתו ומברכים אותו. הילדים משחקים יחד, ולפעמים כתוצאה מן המשחק הזה הולכים הם ומתקרבים, ולבסוף הולכים ונוצרים גם יחוסי־משפחה. הכל אפשר. אכן על־פי הרוב, הרגש שבין השכנים הוא לא זה של אהבה או של שנאה, כי־אם רגש של שכנות, רגש של „שמור לי ואשמור לך", לא רגש חולני, בבחינת „נופת צופים", כי־אם רגש בריא, מותנה מתוך תנאי־המקום והמצב. וזה די בעד השכנים שיחיו בשלוה.

אמנם אנחנו מוכרחים לגור בכפיפה אחת עם הערבים, אולם אין זאת אומרת, כי אנחנו מחויבים לאהוב אותם

ולעורר רפאים מקברם ולהכריז על יחוסנו השמי ועל ועל קורבתנו הגזעית.

אפשר שלפעמים נחוצים הדבורים האלה לשם פולי־טיקה. כך עושים גם עמים אחרים. אולם חלילה לנו לשנות את יחוסנו האמתי. חלילה לנו להתנהג בחיינו מתוך השקפה מוטעת זו. היחס שלנו צריך להיות יחס נכון: יחס של שכן לשכנו. היחס הזה הוא יחס קיים ומתאים לחיי יום־יום.

אפשר שלאחר זמן יוצר מתוך חיי־השכנות יחס של ידידות. הם אוהבים את ארץ־ישראל ואנחנו לא־כל־שכן. העבודה המשותפת תברא ענינים משותפים ואפשר שהם יצרו את הקרקע שעליו יתפתח יחס של קורבה נפשית. אולם לפי שעה די לנו ביחס של שכנים.

התעמולה, אם יש לה מטרה מדינית, תמשך באופן זה שיתוו לה המדינאים שלנו. אולם חלילה לנו היהודים הפשוטים להאחז ברשת התעמולה. עלינו להיות בכל זמן אנשים ריאליים, שעיניהם לעניניהם הפרטיים. לכל איש יש רק מספר מסוים של ידידים בשעה שהוא בא במשא־ומתן עם אנשים לאלפים. אין לנו להכריח אחרים לאהוב אותנו. אהבה הבאה מתוך אונס לא חשובה כלום. באותו זמן, אם אנחנו נושאים ונותנים עם איזה איש ודרכיו לא ישרו בעינינו, חלילה לנו להודיע לו את רגשותינו בפניו. מנהג כזה הוא פרימיטיבי יותר מדי ואני רוצה להאמין שאנו עם תרבותי.

גם בנוגע לאנגליה היחס שלנו צריך להיות יחס קורקטי, אבל לא יחס של שנאה או של אהבה.

הודות לתעמולה בחוגינו התחילו היהודים להתייחס אל העם האנגלי ביחס של אהבה מוגזמה, שתחילתו — שכרון, וסופו — מפח־נפש. עם־הספר התחיל מעריץ את העם ה„מעריץ את הספר".

והיה כשפרצו הפרעות בארץ־ישראל, אבדו היהודים דרך, נבוכו עשתונותיהם, ובתמהון שאלו: האיך, האנגלים ידידינו וחביבינו יתיחסו אלינו, מעריציהם, באופן גס כזה? היאוש היה גדול מאד.

אולם גם פה טעינו ברואה וגלינו פנים שלא כהלכה. אמנם צדקנו בטענותינו כלפי האנגלים, אבל לא מטעמנו. לא מפני שהם אוהבים אותנו, מכיון שאנו אוהבים אותם. לא מניה ולא מקצתיה. האנגלים לא אוהבים אותנו ונקוה שגם אינם שונאים אותנו. יש אומרים, כי האנגלים אינם מוכשרים כלל לאהוב ויש ידים לדבר שהם לא רק שלא אוהבים אותנו אלא גם שונאים אותנו לא מעט. יהיה להם מה שלהם. הם כל־כך שונים ממנו בתכונתם, ופעמים רבות אינם מבינים אותנו כלל וכלל ובמקום שההבנה חסרה השנאה מצויה.

אולם האנגלים אינם מרשים לרגש של שנאה או של אהבה להשפיע על מעשיהם. הם ריאליסטים ואפשר לשאת ולתת עמהם. הם מוכנים לבוא בקשר אתנו וכדאי לברוא יחוסים טובים בינינו. אין להגזים ואין להשלות את נפשנו בתקות־שוא. עלינו לעמוד על המשמר לתבוע את זכויותינו ואנחנו גם נשיג את המגיע לנו אם נדע איך להתנהג, אם נדע איך לדרוש, את הזמן ואת התנאים.

וקודם כל אנחנו מחויבים להתנהג בתכסים ובנימוס. האנגלי הוא בעל־נמוס. אפשר שלעמים אחרים יש יותר גאוניות מאשר לעם האנגלי, אולם האנגלי מצטיין בנימוסו, בתכסיסו. בחיי יום־יום הטכס הוא יותר טוב ומועיל מגאוניות. הגאוניות היא טובה רק לזמנים יוצאים מן הכלל. אולם בתקופות השכיחות, תקופות הבינוניות, הגאוניות היא לפעמים יותר מאשר מועילה היא מזיקה. הגאוניות תופסת מרובה ומחטיאה על־פי רוב את המטרה, מקרימה לבוא בעצותיה ותחבולותיה ונשארת בלתי־מובנת, גלמודה כערער בערבה והתמים יורש את הארץ, התמים שהוא בעל־נימוס פורץ לו דרך וכובש את העולם.

להאנגלים יש נימוס. אחרים קוראים לזה צביעות. יש בהם גם קורטוב מזה ואפשר יותר מקורטוב, אולם הקו האופי שלהם היא הנימוסיות.

אכן, עלינו ללמוד לדרפי האנגלים. עלינו להתנהג בכל הזמנים בנימוס ולנהל את מעשינו על־פי תכסים קבוע מראש. הנימוס יכול להציל אותנו מן הפח אשר טמנו לנו שונאינו.

רק לא להפריז על המדה, רק להזהר מן ההגזמה והקיצוניות. רק לא לעבור משנאה לאהבה או להפך. נתנהג עם הערבים ועם האנגלים בנימוס, בטאקט, ביחס נכון ומתוקן, ואין כל ספק שאנחנו נזכה בגורלנו.

הַוְּעִידָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל פּוֹעֲלֵי צִיּוֹן בְּפִּיטְסְבּוּרְג

מאת

ד"ר נחמן סירקין.

ב.

הועידה האחרונה של פועלי־ציון בפיטסבורג בחרה, כידוע, בהדרך של קולוניזאציה סוציאליסטית, כן עשתה גם־כן צעד חשוב קדימה בההחלטה שקבלה על־אודות השפה. שאלת השפה היתה תמיד אבן־הנגף של המפלגה, ואבן־הנגף הזאת היתה באחרונה המכשלה אשר הפריעה בעד התפתחות המחשבה של הציוניות הפרולטארית: מפני שהמפלגה נקרעה לשני אגפים, לאגף ה„עבריים", ולאגף ה„אידישיסטים", החליטו פעם אחת, כי שתי השפות, העברית והיהודית, הן שפות לאומיות, ולשתיהן זכות שוה בארצות הגלות וגם בארץ־ישראל. משום דרפי שלום נתקבלה החלטה, אשר חותם של שקר ושל קלות־הדעת היה טבוע על מצחה. ומכיון שחטאו פעם אחת נגד האמת ונגד השכל הישר, נתבלבלה עוד יותר מחשבת המפלגה ונתערבבו ונתרוקנו המושגים.

הועידה האחרונה חזרה מן המושג המלאכותי של שתי שפות לאומיות ושבה אל המושג הטבעי של שפה לאומית אחת ויחידה. בההחלטה על־אודות השפה המפלגה מביעה את דעתה, כי רק שפה אחת תוכל להיות

השפה הלאומית. אבל מפני שהמפלגה מורכבת מאגפים שונים, שנחלקים ביחוסם אל השפה, היא מוציאה את שאלת השפה מחוג הפרוגראמה שלה ומניחה את פתרון שאלת השפה להתפתחות הקולטורה והחיים של העם. המפלגה היא לא עברית ולא אידישיסטית, או במלים אחרות, היא עברית וגם־כן אידישיסטית, הכל בהסכם עם התפתחותם של החיים ובהסכם עם התשובה אשר ימציא העם בהקולטורה שלו לשאלה זו. בינתים, כמובן, מכרזת ההחלטה, כי לשתי השפות יש ערך קולטורי ובשתיהן מתבטאים הכחות הרוחניים היוצרים של האומה. ומובן מעצמו, כי המחלוקת בעד השפה צריכה להשתמש באמצעים קולטוריים וכי בארץ־ישראל יש לשתי השפות זכות השווי. זאת אומרת, כי אם, למשל, איזה חלק של יושבי ארץ־ישראל ידרוש, כי ישתמשו ביהודית בבתי־הספר בשביל זה החלק של התושבים או כי יתנו רשות להמעוט להשתמש בהשפה היהודית בהחיים הצבוריים, אז כל הקבוץ מוכרח להתחשב עם השאיפה הזאת ולמלא אותה בהסכם עם גדלה ורחבה של זו הדרישה. התפתחות הקולטורה הלאומית היא, ורק היא, תתן את הפתרון המחלט לשאלת השפה, אבל הסדר הדימוקראטי דורש ומצוה, כי כל חלקי העם יהיו שוררים בביתם ומדברים ומשתמשים בהלשון השגורה בפיהם, עד כי יבואו החיים והקולטורה ויכריעו בדבר השפה.

צעד גדול קדימה מן המבוא הצר של המעשיות הפעוטה אל המרחב הגדול של היצירה רבת־היכולת והאפשריות נעשתה על־ידי ההחלטה בדבר יחידותה של השפה הלאומית, למרות שתי הרשויות יהדו־פרצופין של המציאות הקולטורית שלנו. ירגיעו את נפשם האידישיס־טים בתנחומי־שוא, כי ההחלטה הזאת נותנת גם להאידיש את הזכות של שפה לאומית. באמת זה הוא רק זכות פורמאלית, שאיננה נובעת מהגדרת הקולטורה, כי־אם מן המושג של דימוקראטיה. אם בחירת השפה הלאומית תלויה לא מן הרצון המקורי של איזו מפלגה חברתית של העם, אשר למרות שהיא מתקדמת בשאיפתה המדינית היא, יוכל היות, נחשלת בהרגשתה הקולטורית, כי־אם בחירת השפה הלאומית תלויה מן ההתפתחות של החיים הרוחניים, הנה אז יצאה העברית עם כתר הנצחון על ראשה. יען כי כל המחלוקת בין העבריות והאידישיות הוא הריב האורגאני בין קולטורה גבוהה וקולטורה שפלה, בין הרוח העז והרוח הנמוך, בין המקור השרשי שמתרומם על ובין המקריות השטחית שבין־לילה תולד ובין־לילה תאבד. כל זמן אשר מן העובדה של האידיש בלבדה פסקו את הדין בחיוב על האידיש בתור שפה לאומית, הלא בזה דרשו, כי החבוש יתיר את עצמו מבית־האסורים. עכשיו אשר לא האידיש כי־אם התפתחות הקולטורה הוא הבית־דין העליון ההיסטורי בנוגע לריב השפות, הנה הקולטורה על פסגת התפתחותה תכריע.

הועידה בפיטסבורג קבלה גם־כן החלטה על־אודות השתתפות המפלגה בהקונגרס הציוני. גם בנידון להענין הזה היה שורר פירוד הדעות בקרב המפלגה של פועלי־ציון. אמור אמרו, כי בהקונגרס הציוני, שהוא מוסד של הבורגנות הבינונית והפעוטה, אי־אפשר להפרולטריון להשתתף, יען כי בזה יחטא הפרולטריון נגד הצווי של מלחמת המפלגות. ועוד אמרו שמפני שהבורזואזיה העברית יוצרת את הציוניות בשביל שאיפותיה המפלגתיות, בשבילה ולא בשביל איזה רעיון המונח מחוץ לשאיפותיה בתור מפלגה, הנה מן הנמנע שהשתתפותו של הפרולטריון באורגאניזאציה של מפלגה אחרת תביא לו איזו תועלת. לוא היה הקונגרס הציוני מוסד של מלוכה עם כח מכריח, לוא היה פארלאמנט כמו יתר הפארלאמנ־טים, כי־אז היה הפרולטריון העברי יכול להשתתף בו ולהשען במלחמתו על הכחות שמחוץ להפארלאמנט. עכשיו שהקונגרס הוא רק אורגאניזאציה חפשית של המפלגה האויבת את הפרולטריון, הנה גם הנצחון המספרי של הפרולטריון לא יכניע את יתר המפלגות לרצונו, כי־אם ההסתדרות תשנה את רוחה או תבטל, מבלי אשר המעוט הבורגני יבטל את רצונו ואת שאיפותיו הוא מפני רצון הרבוי הפרולטארי. לא השתתפות בהקונגרס כי־אם התנגדות מחוץ להקונגרס, — זו צריכה להיות הפוליטיקה של הפרולטריון בהציוניות.

והנה כל אותה שליליות הקונגרס מצד חלקים מיוחדים של פועלי־ציון היא, בעצמו של דבר, אינה אלא תולדה של השאיפה הילדותית למדוד את הציוניות ואת החזיונות הלאומיים־החברתיים של היהודים באמת־המדה של יתר התנועות החברתיות. וישוכחים, כי הציוניות והתפיסה ההיסטורית העברית היא בכלל מחזה היוצא מן הכלל. מצב היהודים בעולם, בתור היפעה חברתית, הוא מצב יחידי ומיוחד, אשר אי־אפשר להשיג ולהכיר אותו בדרך מדעי על־ידי המושגים השגורים, כי המצב הזה דורש בשביל הבנתו הנחות חדשות ובטויים אחרים. ואם יש פה חקוי להשוות את הציוניות ליתר התנועות החברתיות, הלא אז מכניסים בעל־כרחו את המחזה המיוחד הזה במטת־סדום, מקצצים את כנפיו, מאריכים את צלליו, מקצרים את אבריו, והגוף החי נעשה גויה מתה ובזויה. לא מתוך שאיפות מפלגתיות בשביל להתעשר בארץ־ישראל משתתפים העשירים והבינונים בהתנועה הציונית, כי־אם מפני גורמים לאומיים. הפרודים בתוך התנועה הציונית, שלפי תוכנה היא עממית, הם לא פרודים של אינטרסים שונים, כי־אם של פסיכולוגיה שונה של המפלגות. ומפני כך יש האפשריות בידי הפרולטריון העברי להשתתף ולהשפיע על הציוניות, ובמדה אשר הציוניות עולה מן הדבור אל המעשה, בה במדה יוכל להתגדל הכח של הפרו־לטריון בתוך הציוניות, אשר ימשיך את כל האנרגיה הלאומית בזרם פרולטארי. הפועלים שהם הכח היוצר היחידי בישוב הארץ, הם יוכלו להיות גם כן הכח המכריע בכל התנועה של הציוניות. הועידה של פועלי־ציון בפיטסבורג החליטה, כי פועלי־ציון צריכים להשתתף בהקונגרס הציוני, והרצון של פועלי־ציון באמריקה ישפיע כמובן על כל התנועה של פועלי־ציון בכל העולם.

רבת־הערך היא ההחלטה, כי מפלגת הפועלים הסוציא־ליסטים בארץ־ישראל „אחדות העבודה" מתקבלת בהברית העולמית של פועלי־ציון. ל„אחדות העבודה" התיחסו

אלו בשמחיית יתבר ואלו בשנאה טמונה. אלו התיחסו בשמחיית, מפני שאפני האורגאניזאציה של „אחדות העבודה" שונים הם מאפני ההסתדרות של יתר התנועות הסוציאליסטיות שבעולם. „אחדות העבודה" היא הסתדרות פוליטית שבאותה שעה היא גם־כן הסתדרות מקצועית, הסתדרות של פועלי הידים ופועלי הראש. היא הנסיון הראשון לארגן את הפועלים לפי מקצועותיהם למפלגה פוליטית סוציאליסטית אחת. מפני שלא הכירו כדבעי את הצורה החדשה של „אחדות העבודה", מאנו להודות בה. והנה „אחדות העבודה" לוחמת גם־כן בעד העברית, מבלי איזו הנחות ואיזו ויתורים, בעד העברית בתור השפה הלאומית היחידה בארץ. ומפני כך נולדה משטמה נסתרת נגד „אחדות העבודה". מבלי להכיר ליהודית ב„אחדות העבודה" מפני העבריות שלה אי־אפשר, יען כי „אחדות העבודה" היא באמת האורגאניזאציה היחידה של הפועלים הסוציאליס־טים בארץ־ישראל, אבל לא כל הלבבות השלמו עמה ומחפשים את חטאיה ושוכחים את יתרונותיה הטובים. הועידה הביעה את רצונה, כי „אחדות העבודה" תכנס אל הברית העולמית של פועלי־ציון.

עוד החלטה חשובה נתקבלה בהועידה, ההחלטה על־דבר האינטרנאציונאל הסוציאליסטי השלישי. אבל ההחלטה הזאת לא העירה ריב הדעות ופרוד המחשבה. פה אחד נתקבלה ההחלטה, כי המפלגה עומדת על הבסיס של האינטרנאציונאל השלישי, יען כי היא עוזבת את האינטר־נאציונאל השני. בהחלטה הזאת נגמר הויכוח במפלגה על־אודות האינטרנאציונאל השני או השלישי, יען כי המפלגה עומדת עתה תחת הדגל של הדיקטאטורה הסוציאלית והדיקטאטורה של הפרולטריון.

* * *

מַדּוּעַ רֵעַי את פְּנֵיהֶם אֵלַי
עָבִים־הַשֵּׁשׁ הַצְּחֹרִים ?
מַדּוּעַ אַךְ עֵינַי אָרִימָה אֶל עָל
יְהַסְּבוּ כֹּה וְעֵינַיִם יְשָׁרִים ?...

מַדּוּעַ אַךְ אֶגַּע בִּפְרָחִים־יְחַדָּי
אַךְ נָגְעָה עֲלֵיהֶם אֶצְבָּעִי —
יְהַלְּפָה עַל פְּנֵיהֶם עֲצֶבֶת כַּצֵּל
וְעָבַר בָּם רֶטֶט חֲשָׁאִי ?

מַדּוּעַ אַךְ שְׂפָתַי תְּגַעְנָה כִּמְעַט
בִּלְחֵךְ — וְחָוְרָה וְקָפְאָה ?
וְלָמָּה כֹּה לִבֵּךְ יִפְעַם בַּחִיל —
הַגִּידִי, אִם תֵּדְעִי, הַיָּפָה !

אפרים א. ליסיצקי.

הַכְּנֵסִיָּה הַצִּיּוֹנִית בְּלוֹנְדּוֹן

ריזוחשבון מפורט מאת סופרנו

אהרן פרנקל.

היושבה התשיעית.

יום ג׳, 20 יולי, בבוקר.

היושב־ראש ל. ליפסקי.

בשם הרוב של הועדה הארץ־ישראלית מציע הד"ר א. בהם את הריזולוציות האלה:

א) שאלת יישוב.

1) מטרת הישוב העובד היא התנחלות העובד העברי על הקרקע.

2) צריך להנחיל רק את אלה הפועלים אשר התמחו בעבודה ממושכת או את אלה היהודים, אשר היו כבר אכרים בארצות הגולה. פועלים אשר הקנו לעצמם בגולה ידיעות בעבודת האדמה עליהם לרכוש גם נסיונית־עבודה בארץ גופא טרם שיוכלו להתנחל.

צריך לשים לב ביחוד לאשת המתנחל כי תהא מתאימה לתפקידה החקלאי.

3) לשם התיישבות ישרשתה, ההסתדרות הציונית מחויבת להבטיח לעצמה שטחי־קרקע גדולים, ואם אפשר סמוכים זה לזה, ואף אם השטחים האלה יהיו טעונים השבחה והבראה.

4) התנחלות קאנדידאטים בעלי־הון פרטי רצויה מאד ועל ההסתדרות לתמוך בהם, אם אך מתנחלים אלה נשמעים לעיקרים של ישוב לאומי.

5) בשים לב אל חשיבותו של נצול אינטנסיבי של הארץ, מן ההכרח למהר ביצירת מושבים, הן על אדמת שלחין והן על אדמת בעל, לפי האופנים של נצול מאכסי־מאלי של הקרקע. על ההסתדרות הציונית להמציא את המיושבים האלה וכמו־כן הכשרת העובדים הנחוצים לכך. האמצעים הדרושים לכך ולמסור לועדת מומחים את הבנת

ו) עבודות צבוריות מוצאות אל הפועל על־ידי ההסתדרות הציונית אך רק כשהן משמשות תועלת כלכלית־לאומית.

ז) אין הקרן־הקיימת רשאית להתעסק בהתנחלות או ביעור מלבד מה שנוגע לנדבת העצים. הקרן־הקיימת צריכה להעסיק בהשבחת קרקעותיה אך במדה הדרושה להכשרת הקרקעות לשם עבוד.

ב) הבראה.

הועידה השנתית מחליטה בזה שמן ההכרח ליסד משרד לבריאות, שיעמוד תחת השגחת המוסד הציוני העליון בארץ.

כל מיני עבודות במקצועות הבראה ורפואה צריכים להיות מרוכזים בידי המשרד לבריאות.

למען הוציא לפועל עבודות אלה מן הצורך לקבוע תקציב מיוחד להבראה בתוך התקציב הכללי להעבודות השונות בארץ. תקציב זה להבראה צריך להקיף את כל התקציבים הפרטיים של כל ההסתדרויות לרפואה והבראה.

המיעוט של הועדה הארצי־ישראלית מציע את ההוספות והשנויים האלה:

1) סדור כל עניני העבודה בישוב נמסר לבאות־כח החוקית של צבור העובדים, הנבחרת מתוך כל צבור הפועלים על־פי האופן אשר יקבעו בועידה הכללית של פועלי ארץ־ישראל.

2) ההסתדרות הציונית משתתפת בעבודה עם מוסדות הפועלים לקבלת עבודה, לקואופיראציה, לעבודה תרבותית, לעזרה מדיצינית ולקרדיט הדדי.

3) ההתיישבות היהודית, החקלאית והעירונית, צריכה להיות כולה על אדמת הקרן־הקיימת בהתאם לעיקרי המוסד הזה.

4) מוסדי־ההתישבות הציוניים אינם רשאים להתיישבות חקלאית ולבנין בתים בערים על אדמה שאינה שייכת להקרן־הקיימת או שאינה נמסרת לרשותה של הקרן־הקיימת.

המגינים על ההצעות האלה, מר טבנקין ומר בן־גוריון, התאמצו להוכיח, שרק אם ימסרו עניני הישוב וההתישבות בידי הסתדרויות הפועלים אז יש לקוות להצלחה — ולא אז לשוא כל עבודתנו.

נגד טענותיהם של אלה יצא בדברים חריפים מר דוד ילין שאמר: כולנו יודעים להעריך את חשיבותו של הפועל העברי בישובנו; צבור הפועלים הוא אולי האלמנט הכי־טוב שבבוני־הישוב, אולם אם נרשה למסור את עניני הישוב וההתישבות רק בידי מפלגה אחת — ותהי הכי־טובה ורצויה — אז נקים על־ידי זה „ממלכה בתוך ממלכה“, וכל כולל, כל קבוץ ועדה יבקשו את ההגמוניה על הצבור ויתאמצו לשפוך את ממשלתם עליו, וזה לא יתכן. זה יגרום רק לאנדרלמוסיה והפקרות. ועלינו להתרחק מכל אלה.

מר י. שפרינצאק מעיר על דברי ילין ואומר: לא ממשלה בתוך ממשלה אני רוצים להקים בארץ־ישראל, אלא ממשלה אחת ויחידה—והיא ממשלת־העובדים (צחוק והמיה).

מר י. קאפלאן דורש להושיב על הקרקע רק את אלה שהם בעצמם יעבדו את האדמה.

כל הצעות המיעוט, מלבד השניה (שנתקבלה ברוב דעות — 103 נגד 21), נדחו, ולעומתן נתקבלו כל ההצעות של הרוב. להצעה הרביעית הוכנס התקון הנזכר של מר י. קאפלאן, שבעדו הצביעו כמעט כל הצירים.

הישיבה העשירית.

יום ג׳, 20 יולי, אחרי הצהרים.

היושב־ראש ל. ליפסקי.

על הפרק: הויכוחים על הצעות הועדה להבראת הארץ.

מר אב. גולדברג סובר, שאין להוציא מכספי ההסתדרות להבראת הארץ. תעשה זאת האדמיניסטראציה של הארץ על חשבונה היא, מכיון שההבראה אינה רק ענין ליהודים בלבד אלא לכל תושבי הארץ, וכולם צריכים לשאת בעול ההוצאות האלה.

מר מ. אוסישקין עונה למר אב. גולדברג ב„אידיש“ ולא בעברית („כדי שיבינוהו ציוני אמריקה“) ואומר: ד א ע ק א שאנחנו סומכים על אחרים שהם יעשו את מ ל א כ ת נ ו וזהו אסוננו הכי־גדול. הגיעה השעה שנחדל מדברים כאלה, וביחוד מ מ ע ש י ם כאלה רק מ ע ש י נ ו אנו, ולא של אחרים, יקרבונו אל מטרתנו, ומתוך השקפה זו אני מבקש את צירי הועידה להצביע בעד הצעות־הועדה להבראת הארץ.

ההצעות של ועדת־ההבראה נתקבלו ברוב דעות של 79 נגד 31.

בשם הועדה להגירה הוכנסו הריזולוציות האלה:

א) ליצור משרד ראשי להגירה בארץ־ישראל וסניפים בארצות הגולה.

ב) מהגרים הנחוצים לבנין הארץ, שאין בידם הוצאות נסיעה לארץ־ישראל, יקבלו הלואה מהמשרדים להגירה.

ג) ליצור מוסדות כספיים בהארצות שמשם יוצאו המהגרים, כדי לעזור בליקבידאציה של נכסי המהגרים האלה. המוסדות האלה יעמדו בקשר עם המוסדות הכספיים של הציונים בארץ־ישראל.

אחרי ויכוחים ארוכים החלט למסור את הריזולוציות האלה לועדה מיוחדת שתעיין בהן ותציען לפני הועידה.

בסוף הישיבה קרא היושב־ראש אגרת־ברכה מאת „ועד שליחי היהודים באנגליה“ אל הועידה. האגרת הזאת נתקבלה בתשואות־חן.

הישיבה האחת־עשרה.

יום ג׳, 20 יולי, בערב.

היושב־ראש ל. ליפסקי.

ישיבה זו, שארכה משעה שמונה עד עשר, הקדשה כולה לשאלות האורגאניזאציה ובה נתקבלו, אחרי אי־אלו ויכוחים והערות, ההחלטות האלה:

זמן הקונגרס הבא. הקונגרס הציוני הבא יקרא בקיץ, 1921, לא יאוחר מראש השנה. יום קריאת הקונגרס יקבע באספת הועד־הפועל בינואר, 1921.

על־פי הצעת הד"ר קויפמאן הביעה הועידה את משאלתה, כי הקונגרס יקרא בארץ־ישראל.

מספר הצירים אל הקונגרס. יש לקבוע את מספר הצירים אל הקונגרס הבא מ־350 — עד 400. על הועד הפועל להחליט את המינימום של מספר השוקלים הדרושים לבחירת ציר. כל פדראציה המונה לפחות אלף חברים יכולה לשלוח ציר אחד. בארץ שקיימות בה קבוצות ציוניות אחרות, ושעל־פי המספר הכללי של השוקלים אפשר לה לשלוח רק ציר אחד, אז יבחר הציר הזה מן הרביעה הבי־גדולה. הפדראציית שמספר חבריהן הוא פחות מאלף אפשר להן להתאחד עם פדראציות אחרות הנמצאות במצב דומה, ובהגיע מספר השוקלים המאוחד לאלף, אז יש להן הזכות לשלוח ציר אחד. (ארץ־ישראל יוצאה מכלל החוקים והכללים האלה).

הבחירות אל הקונגרס תהיינה על עיקרי הבסים הפרופורציונאלי של באות־הכח.

השקל. מחיר השקל אחד הוא בכל הארצות — דולאר אחד באמריקה, חמשה שילינגים באנגליה, והוא המחיר בשאר הארצות בהתאם לשער־הכספים השורר בעולם. הרשות ביד הועד־הפועל, אחרי עיונו בהצעות הבאות לפניו, לקבוע את מחיר השקל בארצות שונות לפי ראות עיניו.

שוברות השקלים. שקלי הפדראציות אפשר להם להיות שונים בצביונם ובדמותם, אבל נוסח המלים צריך להיות אחד בכולם. רק להועד־הפועל הרשות להוציא פנקסי־שקלים ורק הוא יכול להרשות למי שהוא יהדפיס פנקסים כאלה.

הועד־הפועל הקטן. חברי הועד־הפועל הקטן הם בזכות משרתם גם צירים אל הקונגרס והרשות בידם להצביע. אולם לחברי הועד־הפועל הגדול אין זכות כזאת.

הועד־הפועל הגדול. הועד הזה הוא ועד־התמיד של הועידה השנתית. תעודתו היא להשגיח על כל מעשי ההסתדרות הציונית והשייך לה וגם לקבוע את התקציב, אם לא נקבע מאיזו סבה על־ידי הועידה. הועד־הפועל הגדול צריך להתאסף לפחות פעם בששה חדשים. על־פי בקשת החלק החמישי מחבריו צריכה האספה להקרא במשך ששה שבועות.

מר דוד ילין הציע, כי לפחות פעם בשנה יתאסף הועד־הפועל הגדול בירושלים. הצעה הזאת נתקבלה בתור משאלה, אבל לא בתור החלטה.

הישיבה השתים־עשרה.

יום ד׳, 21 יולי, בבקר.

היושב־ראש ל. ליפסקי.

הועדה לעניני ההסתדרות מציעה את ההצעה הזאת:

„הועד־הפועל מכיר עד הקונגרס הבא בההתאחדות והועדים המרכזיים הקיימים ועליו לבוא עמהם בכתובים כמו עם הפדראציות".

מר י. די־האאז מוסיף להצעה את התקון הזה:

„בתנאי שהפראקציות האלה תשאינה, לפי חלקן, בעול האחריות של התקציב ותמלאינה את כל החובות המוטלות עליהן".

מר י. די־האאז מנמק את הוספת־התקון ואומר: אין לנו צורך בבאות־כח, ששולחיה אינם משלמים את מסי ההסתדרות. אי־אפשר לנו להתקיים על „שמות" של הסתדריות בלבד; דורשים אנו מכל פראקציה ומכל קבוצה גם פעולות ומעשים. הנה, למשל, ה„מזרחי" מצד אחד ו„פועלי־ציון" מצד שני מפקיעים מן האחריות יתשלומים, בה בשעה שמספר באי־כחם, באופן יחסי, הוא גדול בערך.

התקון של מר י. די־האאז העמד למנין ונדחה ברוב דעות. כנגדו נתקבל התקון הזה שהוצע על־ידי הד"ר האנטקה:

„כל הפדראציות והפראקציות מחויבות להשתתף בתשלומיהן בהתקציב הכללי של ההסתדרות הציונית".

מר מ. אולשבאנגר אומר, כי יש לדקדק מאד בנוגע להכרת פראקציות חדשות. יש הרבה קבוצות, הצצות בין־לילה, שזכות קיומן בתור פראקציות של ההסתדרות הציונית הכללית מסופקת מאד והועד־הפועל צריך מתחילה לבחון היטב את מהותן של כל אלה, בטרם הכירו בהן בתור פראקציות או מרכזים מיוחדים.

מר ארולף בהם טוען, שאין להחמיר באופן כזה. יש תמיד להתאים את חוקת התנועה להתנאים המשתנים. הנה במזרח אירופה, למשל, הולכות וניצרות קבוצית חדשות של „צעירי־ציון", והקבוצות האלה לא תוכלנה להתפתח באופן הראוי אם אנחנו לא נכיר בהן ובחופש פעולותיהן. העבודה הציונית תוכל להתקדם רק אם ינתן החופש לכל ציוני וציוני להמנות על אותה הקבוצה שהוא נוטה אליה רצון ביותר. יסוד פראקציות חדשות הוא סימן של חיים ורק על־ידיהן אפשר לקרב את צעירינו ולהכניסן אל תנועתנו.

מר פרדבוש מציע, כי להנהגה הציונית יבחרו רק אלה המבינים עברית וכי שפת הקונגרסים הציוניים תהיה עברית. ההצעה הזאת מקימה רעש ושאון בין הצירים הדורשים להסירה מעל הפרק בלי הצבעה. היושב־ראש נשמע לדרישה הזאת ומסיר את ההצעה מבלי להעמידה למנין ומבלי תת להתוכח עליה.

המציע רואה בזה עלבון להשפה העברית. אולם היושב־ראש מרגיעו ואומר, כי בתנאי־הגלות החוים אי־אפשר להצעה כזו ואף אחד מן הצירים אינו מתנגד לה בפרינציפיון.

הישיבה השלש־עשרה.

יום ד', 22 יולי, אחרי הצהרים.

היושב־ראש הל"ד ריטשילד.

הד"ר א. האנטקה מרצה על מצב ההסתדרות הציונית ואומר בתוך שאר דבריו:

אולי לא רבים יודעים להעריך את העובדה, כי ההסתדרות הציונית מונה עכשיו יותר ממיליון חברים מאורגנים. בשים לב אל העובדה, כי שלשה מיליון יהודי אוקראינה — החלק החמישי של יהודי כל העולם — אין להם היכולת להתארגן, אז נמצא, כי לפחות החלק הרביעי של יהודי כל העולם נמנה על ההסתדרות הציונית, וזה מעיד ברור וגלוי, כי ההסתדרות הציונית היא באת־כחו האמתית של העם היהודי. ואמנם רק הודות לעבודתה של ההסתדרות הציונית הוכרו היהודים על־ידי כל עמי התבל ללאום מיוחד.

אולם עם כל הצלחתנו הגדולה הזאת עוד לא באה עבודת הסדור והאירגון שלנו לידי גמר. עכשיו, שמרכז הפעולות הציוניות יעתק לארץ־ישראל, מחויבים אנו ביתר מרץ וביתר רצון להגדיל ולהאדיר את הסתדרותנו ולעשות את ההסתדרות למבטח־עוז ולמבצר־איתן לנו ולכל העם היהודי בכלל.

מר ב. גולדברג קורא את חשבון־הכספים הבא של ההסתדרות הציונית:

חשבון־הכספים.

(המאזן מ־1 מרץ, 1919 ל־31 מאי, 1920).

דביט.

לקרן המסילה — 6,235.3.4 ליטרה שטרלינג; פחות — הוצאותינו על חשבון זה עד היום — 1,833.12.9; ס"ה — 4,401.10.7.

הלואות לסלק — לאוצר ההתישבות של היהודים בעד המאזן של ועד הצירים — 49,000 ליטרה שטרלינג; לאוצר התישבות של היהודים — 34,962.11.9; (החיוב לא. ה. הירטן בסך 33,731.4.3 ליטרה שטרלינג למיום המאזן הקודם), ס"ה — 83,962.11.9; חשבונות בלתי מנדרים — 2,041.11.4; זכאים שונים — חשבונות עומדים — 2,949.12.2 ליטרה שטרלינג; הסתדריות ומרכזים — 536.11.10; קרן הסיוע האוקראינית — 417; נגועי המלחמה — 85.3.6; הקרן הקיימת לישראל — 839.1.3; העברות כספים פרטיים — 89.15; ס"ה — 4,917.14.9. סך־הכל כולל — 95,323.8.5 ליטרה שטרלינג.

קרדיט.

הספריה והרהיטים — מהמאזן הקודם — 851.7.3 ליטרה שטרלינג; ניכפו מאז — 4,287.8.9; ס"ה — 5,139.16; 10% נכיון בעד תשמישם — 513.16; ס"ה — 4,625 ליטרה שטרלינג. שכר דירה ודמי הכירה: הסך שהוצא עד היום בעד הדירות 76־77 גרייט רוסל סט. — 4,458.13.7 ליטרה שטרלינג; נכיון החלק השביעי — 636.19.1; ס"ה — 3,821.14.6; הבית 75 גרייט רוסל סט. — 417.1.8; ס"ה — 4,238.16.2. רכישת בנין ומכשירים, הטכניקום החפאי — 2,852.5. הלואות לנבות ופקדונות: הלואות — 2,534.2 ליטרה שטרלינג; לחסר: אבדות אפשריות — 1,689.8; ס"ה — 844.14; עוד פקדונות — 96; סך־הכל 940.14. לשכת המלחמה: לפי המאזן הקודם — 165 ליטרה שטרלינג; סחורות ארץ־ישראל — 5,953.12.9. חובות שונים: ההסתדרות הציונית באמריקה — 30,526.19.1 ליטרה שטרלינג; ההסתדרות הציונית בגרמניה — 357.821.77 מארק — 2,513.9.6; ועד הסיוע ברוסיה ופולניה — 200; ההסתדרות בורשה — 919.5.9; „העולם" — 749.0.8; הלשכה הקופנהגנית — 77.2.11; לוים שונים 1,168.13.5. ס"ה בכלל — 36,154.11.4 ליטרה שטרלינג.

תעמולה: הוצאות קדימה — 984.16.10 ליטרה שטרלינג: הוצאת ספרים: תולדות הציוניות, נ. סוקולוב (שלא נמכרו) — 1,484.10.3; הקר הלאומיות היהודית, ל. סימון (שלא נמכרו) — 169.1.2; ס"ה — 1,653.11.5. השקעות כסף: 1,000 ליטרה שטרלינג בשטרות מצרים (אידישיפשען יוניפיעד באנדס) (כפי השער ב־4 לאוקטובר, 1918)—875 ליטרה שטרלינג; 40 מניות של אוצר ההתישבות—40; 8 מניות בעלות 20,000 מארק של חברת „יודישע פערלאגג" בערבון מוגבל — 1,000; השקעות שונות — 55; ס"ה 1,970.

במזומן: הועד הפועל המצומצם — 22,439.5.5 ליטרה שטרלינג; מארקות גרמניות 100,000 (2/3/20) — 312.10; 47 ואוצ'רים רעיות רומיניות — 38.3.10; בקופה — 138.6.7; ס"ה — 22,928.5.10. לנכות מזה הגרשת החשבון החוזר אצל אוצר ההתישבות 21,652.17.6, פחות חשבוננו הנוכחי אצל „רזשוינגט כיטי ענד מידלאנד באנק — 509.13.10; 21,143.3.8; ס"ה — 1,785.2.2.

חשבון ההכנסות וההוצאות: עודף ההוצאה על ההכנסה עד מאי 1920 — 63,171.14 ליטרה שטרלינג; להפחת: עודף חשבון ההכנסה ל־28 פברואר, 1919, לפי המאזן האחרון — 29,171.15.3; ס"ה — 33,999.18.9. ס"ה כולל — 95,323.8.5.

חשבון ההוצאות וההכנסות מ־1 מרץ, 1919, עד 31 מאי 1920.

הוצאית.

עבודית ארץ־ישראלית: נעבר לארץ־ישראל וכפי העבראית (א,1) — 342,901.19.3 ליטרה שטרלינג; חובות ועד הצירים בעד פעולותיו במשך 1917־19 — 50,000; נעבר לאוצר ההתישבות על חשבון הוצאות מיוחדות בארץ־ישראל — 60,000; ס"ה — 452,901.19.3; הוצאות בעד ועד הצירים — 17,482.17.5. המחלקה הארץ־ישראלית בלונדון: משכרות והוצאות שונות — 7,860.16.5. המחלקה למסחר ותעשיה: משכרות והוצאות שונות — 2,079.17.10; ס"ה — 480,325.10.11. השבון מומחים — 7,111.7.6.

הסתדרית ועבודה כללית: המחלקה הפוליטית — משכורת — 6,058.12.8 ליטרה שטרלינג; שונות — 8,189.11.9; ס"ה — 14,248.4.5; המשרד הפאריזי — 10,611.14.4; ההסתדרות העולמית: המשרד בקופנהגן — 5,119.2.5; תמיכה להסתדרויות — 7,671.19.2; הובלות, דמי שרות והוצאות צבוריות — 1,974.5.3; הועידה בפברואר, 1920 — 437.18.8; ס"ה — 40,063.4.3.

מחלקת החנוך: משכרות — 3,521.9 ליטרה שטרלינג; בית מדרש למורים (תמיכה) — 1,775; שונות — 329.13.7; ס"ה — 5,626.2.7. המחלקה ההסתדרותית: משכרות — 3,309.5.6 ליטרה שטרלינג; שונות — 794.4.5; ס"ה — 4,103.9.11. תעמולה ופרסום: עתונות והוצאות ספרים — 4,508.18.11 ליטרה שטרלינג; משכרת — 2,485.4.4; ביולטין — 1,196.7.10; שונות — 268.3.8; ס"ה — 8,458.14.9. תעמולה, הפצת ספרות — 1,997.16.4. ס"ה — 10,456.11.1.

[illegible] לאומית: המלאכות הפאריזית — 3,015.9.11 ליטרה שטרלינג; הוצאות אחרות — 250.11; ס"ה — 3,266.0.11.
„העולם": משכורות — 1,770.15; שונות — 2,037.12.4; ס"ה — 3,808.7.4; בהית: הכנסה — 755.17.8; ס"ה — 3,052.9.8.

הוצאות ההנהלה: קרן ההכנה (הוצאות הגביה, מודעות וכו') — 7,255.18.10 ליטרה שטרלינג. הוצאות הלשכה: משכורות, לבלרים, שכר דירה, מאור, הסקה, הדפסה, מכשירים, מברקים, טלפון, הוצאות ביטחה, נסיעות, תשמיש המשרד וכו' — [illegible]1.4 ליטרה שטרלינג; לשכת כספים: משכורות — 1,[illegible]6.7.1; הוצאות [illegible] — 421.7.4; שונות — 464.18.5, ס"ה [illegible]; סך־הכל כולל — 582,032.9.10.

הכנסות.

קרן ההכנה: תרומות (לפי הטבלא 2) — 496,911.11.7. קרן הסיוע הארץ־ישראלית: (לפי הטבלא [illegible] היספח א') — [illegible] ליטרה שטרלינג; ועד הפיעל המצומצם — 97,521.6.11; שקלים (לפי הטבלא 4) 4,552.3.11; [illegible] בתי הספר העבריים — [illegible]10.11; קרן הטכניקום: תרומת מר יעקב שיף, ניו יורק — 2,852.5 ליטרה שטרלינג; ס"ה — 518,693.7.8; רוחי הבאנקים — 159.13.8; רוחים מחלוף כספים — 7.14.6; ס"ה — 518,860.15.10. מאזן העודף של ההוצאה על ההכנסה — 63,171.14; סך־הכל כולל — 582,032.9.10.

רשימה 1.

נשלח לארץ־ישראל.

בחודש מרץ, 1819 — 30,000 ליטרה שטרלינג; בחודש אפריל — 20,000; בחודש מאי — 21,500; בחודש יוני — 17,000; בחודש יולי — 17,000; בחודש אוגוסט — 22,000; בחודש ספטמבר — 23,500; בחודש אוקטובר — 24,000. ס"ה — 175,000.

בחודש נובמבר, 1919 — 20,250 ליטרה שטרלינג; בחודש דצמבר — 19,00; בחודש יאנואר, 1920 — 26,000; בחודש פברואר — 24,000; בחודש מרץ — 24,500; בחודש אפריל — 24,000; בחודש מאי — 28,000; ס"ה — 340,750. הוצאות ציר ארץ־ישראל — 1,993.6; הוצאות שונות — 158.13.3; ס"ה — 342,901.19.3.

רשימה 1א.

תמצית ההוצאות בארץ־ישראל

(מיום 1 מרץ, 1919, עד יום 31 מאי, 1920).

תרבות וחנוך — 102,423.6.8 ליטרה שטרלינג; אוניברסיטה — 3,000; עבודת אדמה — 56,854; הבראה — 73,425.13.4; אדמיניסטראציה — 34,960; הסתדרות לאומית — 25,425; עזרה של [illegible] ומטרות אחרות — 16,704; תעשיה ועבודות צבוריות — 6,218.6.8; יבוש — 12,600; מימנים — [illegible]; שונות — 2,947.12.11; [illegible] — [illegible]7.1.11; ס"ה — 342,901.19.3.

רשימה 2.

קרן הגאולה בעד ארץ־ישראל.

(מיום א' מרץ, 1919, עד יום 31 מאי, 1920).

אנגליה — 42,828.17.11 ליטרה שטרלינג; אמריקה — 10.2; קנדה — 35,437.0.5; דרום אפריקה — 25,076.4.7; 280,200; רוסיה — 9,140; ארגנטינה — 5,266; גרמניה — 2,686.16.9; אוסטרליה — 1,860; הולנדיה — 1,449.6.2; זילנדיה החדשה — 800; צרפת — 687.15.1; בלגיה — 418.5.6; יון — 371.0.6; רומיניה — 273.10.7; שודיה — 250.13.3; מצרים — 100; נורבגיה — 58.9; מורוקה — 40.10.4; טשיכוסלובקיה — 15. ס"ה — [illegible]. [illegible] מהלואה שניתנה לשאנחי על־פי מצות [illegible] שנועד בשביל הפדראציה הציונית באנגליה [illegible].4.
ס"ה — 406,911.11.7.

רשימה 3.

עבודת העזרה בארץ־ישראל.

(מיום 1 מרץ, 1919, עד 31 מאי, 1920).

[illegible] — 3,935.11.10 ליטרה שטרלינג; הפדראציה הציונית בדרום־אפריקה — 1,973.11; [illegible] במאנשסטר [illegible] יהודי פולניה וארץ־ישראל — 700; הפדראציה הציונית בארגנטינה — 100; „יודישקא פוראיינינגו", בסטוקהולם — [illegible]; [illegible] — 78.18.8. ס"ה — 6,862.16.6; עזרה לפלשתינאים בגולה — 507.7.[illegible]; ס"ה — 6,[illegible]5.9.4.

רשימה 4.

חשבון השקלים.

(מיום 1 מרץ, 1919, עד 31 מאי, 1920).

אנגליה — 2,828.0.8 ליטרה שטרלינג; דרום אפריקה — 1,327.19.9; יון — 127.12.6; פרס — 100; צרפת — 60.1.2; גרובניה — 39.19.4; [illegible] — [illegible]; [illegible] — 28.17; לימה — 21; מוניס — 20.0.2; זילנדיה החדשה — 10; בירוט — 9.8; מורוקה — 8.2.8; [illegible] — 6.15.5; איבטריה — 6.11.1; ספרד — 5.3.9; סינגפור — 4.8.7; ס"ה — 4,552.3.11.

היספח א'.

כספים שנשלחו מאת הועד המאוחד לארץ־ישראל ודמשק בכלל בהשגחה של הויסיה הציונית.

(מיום 1 מרץ, 1919, עד 31 מאי, 1920).

בירח אפריל, 1919 — 31,483.13 ליטרה שטרלינג; בירח מאי — 63,094.8; בירח יוני — 15,110.12; בירח יולי — 32,241.8; בירח אוגוסט — [illegible].12; בירח ספטמבר — 33,417.10; ס"ה — 196,070.3.

בירח אוקטובר, 1919 — 21,516.16; בירח דצמבר — 17,256; בירח יאנואר, 1920 — 24,528; בירח פברואר — 39,765; בירח מרץ — 18,840.11.8; בירח אפריל — 25,062; בירח מאי — 18,550; ס"ה — 361,658.10.8.

מר א. ה. פרומנזון מוסר בשם ועד־ההחלטות לעניני הכספים תודה למר בורים גולדברג בעד העזרה הגדולה שהמציא בבקורת הפנקסים והדינים והחשבונות. ראויים לתודה הם גם עוזריו מר פוזר ומר עובדוביץ. ולבסוף היא מוסר בשם הועד את ההודעות האלה:

1) הועד בחן ובדק את מאזן־הכספים של ההסתדרות הציונית מראשון למרץ, 1919, עד 31 למאי, 1920, ומצא

אותו בסדר ישר ונכון. הועד מציע להועידה השנתית לקבל את מאזן־הכספים של הועד הפועל בעד התקופה הנזכרה וגם־כן זה של ועד־הצירים לארץ־ישראל מראשון למרץ, 1919, עד 29 פברואר, 1920, ובאותה שעה להביע תודה למר גולדברג בעד הנהלתו המסחרית.

2) הועד מביע את שביעת רצונו בעד האמצעים החדשים שנאחזו בנוגע לבקורת הכספים של ההסתדרות. ביחוד היא מסכימה להצעד שעשה הועד־הפועל בנוגע לבקורת הפנקסים בכל ששה חדשים על־ידי רואי־חשבון.

ועד־הכספים מציע להועד־הפועל גם את הריקומנדאציות האלה:

א) הועד מביע את רצונו, כי החשבונות החדשיים של ועד־הצירים יהיו גם להבא בעברית, אולם כדי להקל את עבודת רואי־החשבון האנגליים ואת עבודת־הבקורת בלונדון, יוספחו אליהם גם תרגום אנגלי.

ב) הועד חושב לרצוי, כי שנת־החשבון בלונדון תתאים עד כמה שאפשר עם זו שבארץ־ישראל — היינו מראש השנה על־פי הלוח העברי.

כל ההצעות האלה נתקבלו בלי ויכוחים.

מר פרומנזון הוסיף ואמר: מפני הבקורת שנשמעה על המשכורת הגדולה שמקבלים פקידי הלשכה הלונדונית נמנה ועד־חקירה מיוחד לעניני המשכורת, והוא מצא, כי אין שום יסוד להתאוננות הזאת. אדרבה, לפי יוקר־החיים הנוכחי מקבלים הפקידים משכורת נמוכה ממה שהם ראויים לה באמת.

על שאלת מר ניומאן (מאמריקה) כמה הכניסו הפראקציות לקופת ההסתדרות הציונית הכללית ענה מר ב. גולדברג, כי סכום הכנסותיהן הוא מועט מאד. ה„מזרחי" באמריקה, למשל, הכניס רק 2,000 לירות.

מר י. די־האאז שאל, אם מספר הפקידים בלשכה הלונדונית אינו גדול למדי ואם יש אפשרות להפחיתו. על זה ענה לו מר פרומנזון, כי הועד־לחקירה לא טפל כלל בענין הזה.

מעמידים למנין את הצעתו של מר פרומנזון בתקונו של מר הורוויץ, כי:

„מחובת הפדראציות והפראקציות לסלק את כספי השקלים בכל סוף חודש, החל, מראשון ליולי, 1920. החשבון הגמור בין הועד הפועל והפדראציות יעשה בסוף שנת התקציב.

ההצעה הזאת נתקבלה.

מר פרומנזון קורא את התקציב הזה לשנת־החשבון הבאה:

אומדן ההכנסות של ההסתדרות הציונית לשנת־התקציב הבאה.

(א' יוני, 1920 — 31 מאי, 1921).

250,000 שקל מארצות ששער־החליפין בהן נורמאלי — 62,000 ליטרות שטרלינג; 810,000 שקל מארצות ששער־החליפין בהן נמוך — 24,000; ס"ה — 86,000.

אומדן ההוצאות של ההסתדרות הציונית לשנת־התקציב החדשה (והתקציב הארץ־ישראלי בכלל).

(א' יוני, 1920 — 31 מאי, 1921).

המעון הראשי בלונדון.

ההנהלה — 20,000 ליטרה שטרלינג; הלשכה המרכזית — 18,000; מחלקת הפרסום — 7,450; מחלקת ההסתדרות — 4,000; מחלקת החנוך (הגולה) — 12,000; ועד המלחות היהודיות — 3,000; „העולם" — 3,000; תמיכות לפדראציות — 2,000; אכספות הועד־הפועל — 2,000; תעמולה — 1,800; הוצאות בלתי צפויות מראש — 2,750; ס"ה — 76,000.

נוסף לזה התשלום של הגרעון (החוב הישן של ועד הצירים בהתאם אל הדין וחשבון הכספי מ־31 — 5 — 1920 — 10,000 ליטרה שטרלינג; ס"ה — 86,000 ליטרה שטרלינג.

מר מ. אברהמ'ס (מאפריקה הדרומית) מבקר את התקציב הזה וטוען כי הוא כ ל ל י יותר מדי ואינו מקיף את כל הפרטים. תקציב מעין זה הוא רק זריקת אבק בעיני הבריות. צריך לשלוח תקציב מפורט לכל הפדראציות והפראקציות כדי להספיק בידיהן לדון בו בכובד־ראש הראוי.

גם מר פאול גודמאן (אנגליה) סובר שהתקציב הזה נערך מתוך קלות־ראש ויש לעבדו מחדש.

מר פ. בקר מציע כי התקציב ימסר לועד מיוחד לדון בו. מר אברהמ'ס מסכים להצעה בתנאי שהועד יפרסם את הפרטים.

הרב שיינפילד („מזרחי") מדבר נ ג ד הסעיף של התקציב בדבר תמיכה בעשרים ואחת אלף לירות בעבודת התרבות בארצות־הגולה.

הגברת שושנה פרסיץ (בעברית) מביע את השתוממותה על התיחסותה המוזרה של ה„מזרחי" אל השאלה הזאת. הלא עוד ביום אתמול הסכימו חברי ה„מזרחי" בועדת התרבות לסעיף זה של התקציב והיום, כנראה, התחרטו מדעתם. הרב שיינפילד בשם ה„מזרחי" עולה על הבימה ומנסה להשיב על דברי השואלת ולישב את הסתירה שמצאה במעשי ה„מזרחי", אולם מפני הרעש והשאון שבאולם לא יכול להשמיע את דבריו.

לאחרי הפסקה של רגעים אחדים מתחדשת שוב הישיבה בנשיאותו של הד"ר קליי, והאדונים רוזוב, ניידיץ, די־האאז ואלייניקוב מכניסים הצעה חדשה בדבר שאלת התקציב, והיא למסור את עבוד התקציב להועד־הפועל המצומצם החדש שימלוך בנידון זה עם הועד־הפועל הגדול.

ההצעה הזאת נתקבלה.

בשם הועד המדיני מציע הד"ר שליט את ההצעה הזאת:

בשעה זו כשהעם היהודי מתכונן להקדיש את כל כחו ומרצו להקמת מולדתו ההיסטורית, הוא מביע בגלוי את החלטתו הנמרצה לחיות בשלום ובידידות עם התושבים הבלתי־יהודים. בטוח הוא העם היהודי, כי הקמת הבית

היהודי הלאומי תספיק בידי כל חלקי התישבים השונים, וביחוד בחלק הפרודוקטיבי שבהם, את ההזדמנות להתפתחות חפשית בכל מקצועות החיים. הועידה השנתית של ההסתדרות הציונית העולמית, בהתאם להצהרותיה הקודמות, מביאה לידי גלוי שוב את כונת העם היהודי ליסד את ביתו הלאומי בארץ־ישראל על היסוד המוצק של צדק ויושר.

ההצעה הזאת נתקבלה פה־אחד ובתוספת לה נתקבלה גם הצעת המיעוט של הועד הזה, שהוצעה על־ידי מר גרויצקי ואשר גם הד"ר וייצמאן צדד בה, והיא:

„הועידה הציונית מכירה בחשיבות המרובה ובנחיצות המדינית הגדולה של אחדות יהודי ארץ־ישראל כדי להבטיח את אינטרסיהם הלאומיים על בסיס של אבטונומיה פנימית. לפיכך רואה הועידה השנתית הזאת נחיצות בבריאת אספת הנבחרים".

עוד יבוא

מִכְתָּב אֶל הַמַּעֲרֶכֶת

לכבוד מערכת „התורן".

מערכת נכבדה!

נא לתת מקום לבקשתנו זאת:

הספריה הלאומית בירושלים, שמסבות חיצוניות לא יכלה להמשיך את פעולתה במשך שנות המלחמה במדה הרצויה, נגשת עתה להרחבת פעולותיה על בסיס הרחב, בקחתה עליה את התפקיד להכין את ספרית האוניברסיטה העתידה להוסד בירושלים. יחד עם זה תשמש גם בתור ספריה לאומית, באספה את כל החומר הנוגע לדברי ימי ישראל בעבר ובהוה.

תקופת המלחמה שהיתה כרוכה בשנויים רבים ובתוצאות בנוגע לעתיד עמנו, יצרה גם ספרות חדשה בחוץ־לארץ ובארץ־ישראל. לספרות הזאת עוד לא נקבע מקום בספריה הלאומית. אנחנו צריכים לגשת תיכף אל קבוץ כל החומר הרב הנדפס בארץ־ישראל ובחוץ־לארץ במשך המלחמה ואחריה. לא רק כל הספרים הנדפסים צריכים למצוא את מקומם בספריה, אלא גם — ובפרט — העתונים, הכרוזים, מודעות וכו'. אף מודעה אחת נדפסת אל [illegible] בעינינו.

על־כן הננו פונים אל כל המוסדות הצבוריים, המפלגות, מערכות העתונים, מו"ל והמדפיסים והקהל הרחב בבקשה להספיק לנו מכל החומר השייך לימי המלחמה והעתיד לבוא לידם. הננו בטוחים, כי קריאתנו תמצא הד בלב כל יהודי, שאוצר עמו יקר בעיניו והנכון בכל לבו להשתתף בבנין התרבות של ארצנו.

ברגשי כבוד,

בשם ועדת בית הספרים,

מרדכי בן הלל הכהן.

חֲדָשׁוֹת וּמְאֹרָעוֹת

באנגליה

ביום השלישי, ד' לחודש מנחם־אב, 20 ליולי, נערכה אספה פומבית „מורחית" באולם אכסבלי שבמזרח העיר לונדון. האולם הגדול הזה, המכיל כארבעת אלפים איש, היה מלא מפה לפה. הלורד ר. ס. ... ישב בראש. בפתיחת האספה נקרא המכתב הבא שנתקבל מאת הלורד ג'ורג':

„הנני מצטער מאד על שהשמנה הרפואית שקשורה בה התרופה שלי מונעת ממני את האפשרות להשתתף באספתכם הנכבדה. צר לי גם כן שהדבר ימנע ממני את העונג להמצא בסביבה של אחי הציונים.

אני תמיד הכרתי והודעתי והבעתי את דעתי בפומבי ובאסיפות פרטיים, שאם היהדות קיימת ופורחת חיים ומשתוקקת באמונה ובמדעיה לעתיד חדש, יש לה תורות האמונה ומסירותם של אחינו היהודים החדשים.

המצוות, החקות להתמורות, כמו כן החוקים, המשפטים, המנהגים הדתיים והמסורתיים שעברו מאבות לבנים ונתקיימו בכל דור ודור, הם שהגינו על היהדות והם שהבטיחו לה את קיומה ובעזרתם עמדה נגד התרבות הרבה, הכבוד והשפלה של אלפים שנה מצד אויבים ומחריבים שונים, והדבר של העם הזה ידי הוצאת היהודים מאמונתם והתבוללותם של היהודים האלה, אשר האופי המיוחד שלהם עושה אותם רכוש של המין האנושי.

עם שאיפותי להצלחתכם הנני המסור לכם.

ד"ר גודדוי.

* * *

הספורט בוינה

לפני שבועות אחדים נערך בוינה כנס ספורטי שבו השתתפו כל האגודות היהודיות באוסטריה והונגריה. ביחוד הצטיינו הרבה הספורטאים מבודאפשט. במשך השנים האחרונות תפס הספורט מקום חשוב מאד בין היהודים בוינה. מספר החברים של האגודה היהודית בעיר זו הגיע יותר מאלפים והמספר שם גדול בין אגודות הספורט בוינה. משפט לראות כי גם רבים מבני היהודים מחוג אורתודוקסים נמצאים בוינה מחוברים לתנועת הספורט, שלפני עשר שנים היו רק לפעמים רחוקות מאד.

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

שיחה עם הפרופיסור בוריס שאץ מירושלים.

הפרופיסור בוריס שאץ, המיסד והמנהל של בצלאל ירושלים העברי בירושלים, שוהה כעת בוינה לרגלי עניני המוזיאון הלאומי, והוא מתאכסן בבית הצייר־האמן העברי המפורסם אלעזר קרסטין.

על שאלתי לסבת בואי לוינה, ענה הפרופיסור שאץ, כי יצא לימים אחדים לחוץ־לארץ, בכדי למצוא למוזיאון דברים וחפצים שונים, שיש להם ערך אמנותי בכלל, ויצירות עבריות בפרט; ואת אומרת, יצירות בעלות תוכן עברי, אם גם אינן יצירות אמנים עברים, אפילו אם תכנן איננו עברי. יוצאות מן הכלל הן רק יצירות מומרים. יצירות כאלה, אם גם תכנן כולו עברי — פגול הן, ולא תבאנה בין היצירות, אשר במוזיאון העברי... הוא כבר נתנסה בנסיונות כאלה במדינות רבות, וגם פה בוינה, שאמנים מומרים הפצירו בי לקחת מהם איזו מיצירותיהם, אשר מהצד האמנותי היו באמת יקרות־ערך, במתנה בשביל המוזיאון.

שכלול המוזיאון הלאומי בירושלים — אמר איש־שיחי — הוא ענין הנוגע לכלל האומה. מלבד זה יועיל הדבר לעורר את האמנים העברים לטפל יותר ביצירות עבריות, תחת אשר עד כה כמעט שאנוסים היו בכדי להתפרנס, לעסוק בציור ובפיסול על־פי תימות נכריות. בוינה כבר עלה בידו של הפרופיסור שאץ להשיג בשביל המוזיאון עשרים תמונות, שיש להן ערך אמנותי רב, וביניהן נמצאה גם תמונת הרב הראשי, ד"ר חיות, מעשה ידי הצייר־האמן קרסטין.

יש לנו אמנים גדולים — הוסיף — שיש לאל־ידם ליצור אמנות־לאומית עשירה. אך מפוזרים ומפורדים הם בנכרית, ועמדם גם שכינת אמנותם בגלות, צריך איפוא לגאול את שניהם...

אמשול לך משל: לפנים היו שואלים אצלנו בדרך הלצה: „מדינה יהודית כיצד? מי ומי יהיו המיניסטרים?“ ואותם הפקחים שכחו את העבודה, כי גם עכשיו כבר יש לנו מיניסטרים במספר לא מעט, אלא שהם מפוזרים ומפורדים במדינות שונות ונוטרים כרמי זרים. כן הוא גם בנוגע להאמנים. העם העברי הוציא ומוציא מקרבו אמנים גדולים, אלא יחד עם האומה הם נפוצים בארצות נכר, ואמנותם מקבלת, בררה, צורה זרה. והמוזיאון העברי יוכל, במובן ידוע, להוציא את „הניצוצות הקדושים“ של האמנות ההיא מתוך ה„קליפות“ שבגלות...

על שאלתי, כמה אכסמפלרים אמנותיים ועתיקים נמצאים כעת במוזיאון הלאומי בירושלים, ענה הפרופיסור שאץ:

— המוזיאון הלאומי מכיל כעת יותר משלשת אלפים אכסמפלרים שונים, שאספתי אני בעצמי במדינות ובערים רבות ושונות. אבל לוא התענינו אחינו בארצות הגולה יותר ביסוד המוזיאון ושכלולו, כי עתה היה לנו כבר אוצר גדול מאד. הגע בעצמך: להקהלה העברית ברומי, למשל, ישנם דברים וחפצים עתיקים ויקרי־ערך, והם חבושים בארגזי ברזל באיזה מרתף, אשר ליד בית־הכנסת, אחרי שאין להקהלה הרומית שום צורך בהם. ולוא נתנה הקהלה את החפצים הללו במתנה להמוזיאון העברי בירושלים, כי־אז היתה באמת יכולה להתפאר, כי העשירה את האוצר העברי הלאומי עושר רב: ושם, ברומי, מי יודע אם לא יאבדו לרגלי איזה מקרה, למרות ארגזי־הברזל. שוב מעשה: לקהלת ב ר ו ד י אשר בגליציה היו לפני המלחמה „כלי קודש“ ושאר דברים עתיקים מצוינים, ולמרות בקשותי והפצרותי לא אבו ראשי הקהלה למסרם להמוזיאון העברי. ומה היה? פרצה המלחמה — וכל הדברים היקרים הרם אבדו ואינם!

כיוצא בזה קרה גם ב א ו ד י ס ה. לפני המלחמה חי שם איש יהודי אחד, ק א נ ל ס ק י שמו, ולו היתה קולקציה אמנותית גדולה ורבת־ערך. בהיותי שם, מסר לי בעל הקולקציה עשרים אכסמפלרים, והבטיחני, שישלח גם את השאר אל המוזיאון העברי לירושלים. באה המלחמה, קאנלסקי מת, והאוצר הכלום ההוא הלך לאיבוד.

כמעט לכל קהלה וקהלה ישנם דברים עתיקים וחפצים יקרי־ערך, אשר היה נקל להן למסור אותם להמוזיאון ולקנות אחרים במקומם. גם בתי־העקד והמוזיאונים שעל־יד איזו קהלות, כמו ורשה, וינה ועוד, שיש להם שנים, שלשה אכסמפלרים ממין אחד, צריכים להקדיש אכסמפלר אחד להמוזיאון בירושלים, או, לכל הפחות, להחליף אותו באכסמפלר ממין אחר, שיש להמוזיאון הלאומי יותר מאחד. קבלתי אמנם בימים האחרונים הזמנות מאת קהלות שונות ומאת אנשים פרטיים בערים שונות לבוא אליהם, בחפצם למסור לידי דברים שונים. אבל האם כך צריך להתנהג? היתכן, כי אסע אל כל המקומות שמזמינים אותי שמה? כמדומני, שכל מי שרואה חובה לעצמו, להשתתף בקבוץ־גליות של היצירות העבריות, צריך לשלוח מה שיש לו לשלוח י ש ר ל י ר ו ש ל י ם, על שמי, בשביל המוזיאון הלאומי.

— ומה מצבו של „בצלאל“ כעת? — שאלתי את איש־שיחי.

— „אין מערבין שמחה בשמחה“! — ענה הפרופסור שאץ. — „בצלאל“ היא ענין בפני עצמו. אך בקצרה אוכל להודיעך, כי „בצלאל“ הנהו כבר אותו המוסד, שבו נתגשמו שאיפותי העיקריות. מצבו איתן, והוא הולך ומתפתח עוד יותר ויותר. בעתיד הקרוב יתיסד ב„בצלאל“ גם בית־ספר גבוה לאמנות. וכבר עלה בידי למנות שמה לפרופיסור את האמן העברי, הצייר המהולל י ה ו ד ה א פ ש ט י י ן, ולא יארכו הימים — ומציון תצא גם תורת האמנות לישראל!

י. ק י ה ן.

(„הצפירה“)

* * *

ב י ת ־ מ ק ר א ע ב ר י ב ב ר ל י ן.

בימים האלה נתחנך פה אולם־המקרא העברי החדש שנוסד על־ידי לשכת־התרבות „מרתף־המקרא“ הזה (מאפס מקומות פנויים כעת בברלין מוכרחים היו מיסדי הבית הזה להסתפק לפי שעה בדירת־ארעי זו „למטה מעשרה טפחים“, בקומה התחתונה אשר מתחת לבית־העם העברי) חדושו העיקרי הוא — מה שהוא כולו עברי, כלומר, כל העתונים, הירחונים והספרים והחוברות הם רק בשפה העברית, ואין רשות להכניס אל תוכו ספר או עתון בשום שפה אחרת וגם יהודית בכלל. זאת היא פנה מיוחדה, רשות־היחיד בעד אלה הקוראים והלומדים עברית, הרוצים להתרחק משאון החיים ההמוניים והחולוניים ולהתכנס כולם לתוך עולמם המיוחד. בבית־מקרא זה, שמיסדיו הרוחניים הם מתי מספר של צעירים אידיאליסטים, שהעברית עומדת במרכז עולמם, נקבע הדבור העברי לחובה על מבקריו. למטרה זאת הוכן בעד מבקרי־הבית חדר מיוחד לשיחה עברית, בעוד שבחדרי הקריאה עצמם, מובן, שהשתיקה יפה. מלבד זה מצטיין אולם־המקרא החדש בזה, שהוא משמש מרכז להמורים והלומדים עברית, כי על־ידו נמצאת לשכת־מודיעין למורים ותלמידים לתווך בין הראשונים והאחרונים, להמציא תלמידים להמורים העברים ומורים לתלמידים, הדורשים מורים עברים. על־יד בית־המקרא נוסדה לשכה למכירת ספרים עברים, ביחוד ספרי־למוד וספרות היפה

ושם מתקבלת גם החתימה על כל העתונים העברים שבעולם. בין המבקרים הרבים של הבית הזה (הפתוח כמעט כל היום מלבד שעות הצהרים) מענין מאד לראות הרבה צעירים, וביחוד צעירות, מילידי ברלין, הבאים אל בית־המקרא להשתלם בידיעותיהם העבריות ונעזרים בשעת קריאתם בספרים או בעתונים העברים לעזרת ה„מלון". על־פי רוב עומד להם האדון המפקח בעצמו בשעת הדחק להסביר להם כל הדבר הקשה להם. מין הקוראים הזה חדש הוא לגמרי בבית־המקרא העברי, וחביב הוא מאד על כל באי הבית הזה בראותם עד במה התגברה ההתענינות בשפה העברית בחוגים הצעירים המתבוללים.

* * *

פ ו ע ל י ־ צ י ו ן ב ל ו נ ד ו ן.

שעורי העברית שסודרו בקלוב של „פועלי־ציון" מראשית תר"פ נתאשרו עתה מטעם ה„מועצה העירונית של העיר לונדון". על־ידי כך נכנסו זו הפעם הראשונה שעורי ערב עממיים לעברית לרשות העיריה ולהכרתה.

בטרם אשרה את השעורים, שלחה המועצה העירונית ועדה לבקר אותם ולהקרם. הועדה שמעה מפי המורה על ערך השפה העברית בחיים ובמציאות הארץ־ישראלית.

המועצה העירונית מקבלת על השבונה את כלכלת המורה, הדירה והאורה, נותנת לתלמידים ספרים ומחברות. התלמידים מתנהלים על־ידי מורה מאנשי א"י־ישראל. רוב המבקרים עתה — עלמות המתכוונות לנסוע לארץ־ישראל.

* * *

קבלנו מאת „הסתדרות המורים העברים באמריקה" את קול־הקורא הבא:

ביום ג', י"ח לאוגוסט, היתה הישיבה הראשונה של הועד הפועל המצומצם של הסתדרות המורים העברים באמריקה.

בישיבה זו דנו החברים בסדור הלשכה ובפעלות הראשונות של הועד. אחרי שבררו היטב את תפקידו של המזכיר הראשי של ההסתדרות בחרו במר מרדכי הלוי למזכיר.

מר הרוי התנדב לעבוד במשך החודש הראשון בלי כל תשלום עד אשר תסתדר העבודה.

מר י. י. פרישברג נבחר לגזבר ההסתדרות. הלשכה תהיה לפי שעה משותפת עם אגודת המורים דניו־יורק, ב 114 השדרה החמישית. מחליטים לפרסם בקרוב דין־וחשבון מפורט ממהלך הועידה הכללית שהיתה בקליבלנד ובמוכן קול־קורא אל כל המורים העברים בארצות הברית וקנדה להעורר לארגון ולעבודה.

במשך השבוע העבר נתקבלו מכתבים מקליבלנד, רוטשסטר, פורטלאנד, מעין, וסיאטעל, וואש. וברם מודיעים לנו הכותבים, כי המורים בעריהם התארגנו ונספחים בשמחה אל ההסתדרות. החברים רבידוביץ ורייכל קבלו עליהם לבקר ערים אחדות בענין ההסתדרות. החבר רבידוביץ יבקר את בלטימור והחבר רייכל את הערים: סיראקיוז, יוטיקה ובופלו. ואני מבקשים מאת כל המורים שבערים הללו להענות ולעזור לחברינו בעבודתם.

בשם הועד הפועל המצומצם של הסתדרות המורים העברים באמריקה,

מרדכי הלוי, מזכיר.

* * *

מ פ ע ל י ת ה ה ס ת ד ר ו ת ה ע ב ר י ת.

עבודת המכירה לשם רכישת חמשת אלפים חברים להסתדרות העברית עודנה נמשכת. התוצאות הן משמחות. הטובים שבעברים נענו לקול הקריאה בחפץ לב ובשמחה רבה. כולם מביעים אמון בועד־הפועל החדש ומברכים את עבודתו בהצלחה.

* * *

בהוצאת „קדימה" שעל־יד ההסתדרות העברית יצא לאור וישולח בעוד ימים אחדים לחותמים הספר של אליעזר בן־יהודה „עד אימתי דברו עברית".

* * *

ועד „קדימה" עושה כעת את ההכנות הדרושות להוצאת הספר של מ. שיינקין בשם „ארץ־ישראל", ספר מענין על־דבר תולדות הישוב בארץ־ישראל מראשיתו עד הימים האחרונים. הספר הזה יכיל 264 עמודים.

* * *

ועד „בית מדרש המורים" החליט לפתוח את המוסד הזה לא יאוחר מאסרו חג הסוכות הבא.

שונות

הסופר ה' אברהם טריבר כותב ל„האומה" בקושטא:

בעברי דרך פרס לבית הבאקו, נעצרתי לרגלי עסקי זמן מה בעיר העתיקה משר. ראיתי לי לחובה לבקר בעיר, לבוא בדברים עם היהודים יושבי המקום ולדעת את שלומם. ומה השתוממתי בפגשי באנשים, אשר הכרת פניהם ענתה בם, כי יהודים הם, ובשאלי אותם השיבו לי קשה: אין יהודים במשד! כמובן, לא הסתפקתי בתשובה הזאת, לבי לא נתנני להאמין, כי באמת אין יהודים בעיר חשובה כזאת. אחר שהיכפתי דבורי ושאלותי, הגידו לי אנשים פרטים את הדברים האלה: „יש בעירנו כאלף יהודים, אבל הם מסתירים את יהודתם, מפני שהכריחו אותם לפני איזו שנים לקבל את הדת המושלמית. מן העת ההיא התעלמו היהודים רבים בפרסים והם מאמרים להיות פרסים מן הגזע העתיק". יבכי נפתחה לי התירה. עשיתי מעשי בידיעות הדרושות והצלחתי להתודע אל יהודים אחדים, רובם מפליטי מירזו; הם הבטיחוני, כי גם היהודים תושבי העיר מקדם לא כבה עוד הזיק העברי בלבם וכי גם מצפים הם בכליון עינים ליום אשר יוכלו להסיר את המסוה מעל פניהם ולגלות את יהדותם לעיני השמש. ואולם בלי עזרה מן החוץ לא יוכלו לעשות זאת.

ביום הכפורים הובלתי אל בית קטן, משום הובאתי אל מקום תחתית, אשר היה בית הכנסת לאנוסים החדשים. מסביב לבית עמדו

שומרים היהודים את המתפללים אם יקרב איש זר. מצאתי שם אנשים רבים מעוטפים בטליתות; גם נשים וילדים היו שם, כולם מתענים. רובם לא ידעו עברית והחזן התפלל לפניהם את התפלות בפרסית. אך אפשר היה להכיר, כי הרגש העברי עודנו חי בקרב האנשים האלה. בתוך התפלה נשאתי לפניהם נאום קטן בעברית, כרבע שעה, כי בקשתי לראות את הרושם אשר יעשה עליהם. אין מלה בלשוני לתאר את ההתלהבות שתקפה את כל הנצבים שם, אשר הקיפו עלי יחד, התנגשו, לחצו ידי בחום, ערכו אלי המון שאלות: מה לארץ־ישראל, מה יהיה לארץ־ישראל? האמת הדבר, כי ארץ־ישראל לנו תהיה? הנוכל לעלות ולשבת בארץ־ישראל?...

בצאתי את העיר בקשו ממני, ואני הבטחתי להם, כי כשאבוא לאירופה אפנה מיד אל אחיהם בחוץ־לארץ לבקש מהם, כי יבואו לעזרת האנשים האלה.

ולקיים דברי, אני נותן את הדברים האלה לפני אחינו הקרובים והרחוקים.

* * *

העברית בבסאראביה.

לרגלי חלוקי הדעות בקישינוב בין ההורים והמורים בנוגע לברירת שפת הלמודים הרגילים בבתי־הספר היהודים, נערך משאל־הורים כדי להחליט באיזו שפה לבחור. ממספר כולל של 103 הורים, בחרו 92 בשפה העברית ורק 11 בז'ארגון. מנהל הגימנסיה פנה אל הרב צירלסון, חבר הסנאט ברומיניה, ויענהו זה האחרון, כי שמח הוא לראות, כי דרישותיהם של ההורים מתאימות עם הרוח הנכונה אשר נשבה בישראל. השאיפה לשמוש השפה הז'ארגונית היא אך מלאכותית וגלותית, בעוד אשר השאיפה לשפה העברית היא אך טבעית, כי עוד נשארו זיקי העברים הטהורים בלבות השואפים אלה. הוא גומר את דבריו למנהל המדרשה, קלייב, באמרו: אחרי שדורשים את זאת הורי הילדים, חובתך היא להשמע לדרישתם.

* * *

העברית בבולגריה.

בבולגריה קיימת „הסתדרות לשפה ותרבות עברית", שמרכזה בפיליפופול. להסתדרות הזאת יש כחמשה ועשרים סניפים. היא גם מוציאה ירחון בשם „העברי הצעיר" חציו עברית והחצי השני בשפה הבולגרית.

• • •

העתידה של האמנות בארץ־ישראל.

מר ל. פיליכובסקי, הצייר היהודי הידוע, שתמונותיו מביעות את צרותיהם ושמחותיהם של היהודים בכל רחבי הגולה, בא בהצעה שעל־פיה תמצא בארץ־ישראל אחד המאספים האמנותיים הגדולים בתבל. הצעתו היא להוציא קול־קורא לכל העולם להזמין מתנות שלהן ערך תרבותי, ציורים, פסלים, ספרים ושרידים עתיקים, עבודות מדעיות וכדומה. החפצים האלה יקבצו על־ידי ועדים שונים בכל ערי התבל הגדולות, שבהם יבחרו אמנים אנשי־מדע חוקרי־עתיקות ודברי הימים, וחכמי התנ"ך. החפצים שיקבצו יעמדו לראוה בכל הערים הגדולות בעולם, ואחר כך ישלחו לארץ־ישראל שמה יבנו בתי־נכות ומוסדות תרבותיים, לשם חנוכם והנאתם הרוחנית של תושביה הנוכחים ולדורות הבאים.

בראיון עם בא־כח העתונות היהודית בלונדון אמר מר פיליכובסקי:

„העם היהודי, לא פחות מעמים אחרים, זקוק בחייו היום־יומיים לכל אלה הדברים שהמה מחוץ לעולם הגשמי, הדברים המיצרים תרבות ויופי. לא על הלחם לבדו יחיה האדם. ביחוד נחוץ דבר זה ליהודים. האמנות והיופי נשמרו אצלם עוד משנים קדמוניות. צא וחשוב כמה יופי נמצא בשיר־השירים, בשירת התורה, תהלים ודברי הנביאים. אם תקח את אחד הכתבים העתיקים תמצא, כי מלבד ערכם הפילוסופי והדתי עומדים המה במדרגה הראשונה בנוגע לאמנותם וערכם הספרותי. הדברים אלה המה תעודת גדולתו של עם.

מזל־טוב לך, ברצין חביבי! מי יתן שתרוה דודים כל הימים עם העזר לך בחרת; ובת־גילך השושנה תתן ריחה וגם הודה, בין כתלי בית דודה... ותחזינה עינינו בשוב ישראל אל אמו אדמתו, ארצו־מולדתו, הקמה לתחיה.

א. ל. גרוסמאן ומשפחתו.

הננו מושיטים את ברכתנו החמה הנובעת מעמקי לבנו אל

מר מייזל ורעיתו

להולדת בנם. יהי רצון שיגדלו כחפצם ורצונם.

מלכה שושנה ול. מזור.

טולידא, א.

הננו מברכים את אחותנו ואחינו רחל ומנחם ערלשטיין להולדת בנם משה. יהי רצון שיהא פאר להוריו ותפארת לעמו.

שושנה ומרדכי הלוי.

לאחותי ואחי רחל ומנחם ערלשטיין להולדת בנם משה ברכתי שלוחה. יגדל ויפרח ויהא לכבוד להוריו ובן נאמן לעמו.

ניסן תבן.

את אחיותי אני מבקש

נחמה גולדברג מאודיסה, שבאה זה לא כבר לארץ־ישראל, מבקשת את שתי אחיותיה:ביילה גוטין (שם בעלה אברהם) וזלדה מלצר (שם בעלה משה), שגרו קודם המלחמה בעיר מילוואקי וויסקאנסין.

היודע דבר על אודותיהן; או מקום מגוריהן כעת מתבקש בכל לשון של בקשה להשיב לב אחיות על אחותן.

כ ת ב ת י :

יעקב פיכמאן, בשביל נחמה גולדברג, יפו׳ תל־אביב, ארץ־ישראל.

מורה עברי

שיש לו ידיעה עמוקה ורחבה בשפה העברית ובכל ספרותה העתיקה והחדשה, פדגוג מצוין ומומחה בהוראה העברית, ששמש בתור מורה בבתי־הספר העברים היותר מתוקנים, מוכן לקבל משרה הגונה בתור מנהל או מורה בבית־ספר עברי.

לפנות על־פי הכתובת:

Mr. A. A.
1250 St. Urbain St.
Montreal, Canada

ד״ר מ. מ. קאמענעץ

רופא שנים מנוסה
911 East 176th Street
New York
Telephone Tremont 562
עבודה הגונה במחיר נמוך

חש במעיו יתרפא

ב„עקס־לאקס"

כתובת

„אָסָף"

ASAPH PUBLISHING CO.
169 East Broadway, New York City

בית־אוכל של חלב של
מ. נ י מ ע ץ

189 איסט ברודוויי, ניו־יורק
בשר למהדרין שבמהדרין והמאכלים מלאים טעם ומבריאים.

די צייט

אַ טעגליכע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע אַרבייטער־צייטונג

ארויסגעגעבען פון דער

פ ו ע ל י צ י ו ן פ אַ ב ל י ש י נ ג אַ ס ס׳ ן

אונטער דער רעדאקציע פון

ד ו ד פ י נ ס ק י

מענעדזשינג עדיטאָר

א. וו אָ ה ל י נ ע ר

מיט דער נאָהענטער מיטארבייטערשאפט פון

דר. חיים זשיטלאָווסקי, דר. נ. סירקין דר. יצחק אייזיק הורוויטש, פּרץ הירש־ביין, אָסיפּ דימאָוו, ב. צוקערמאַן, י. ענטין, דר. א. גינזבורג (דער שטעכי־גער) און דר. ה. זאָלאָטאַראָוו (רעדאק־טאָר מעדיצינישע אָפּטיילונג).

ס ו ב ס ק ר י פ ש אַ ן פ ר י י ז

אין לאנד	אין קענעדע	אין אויסלאנד
איין יאהר — $9.00	איין יאהר 10.00	איין יאהר 12.00
6 מאנאטען 5.00	6 מאנאטען 5.50	6 מאנאטען 6.50
3 מאנאטען 2.75	3 מאנאטען 3.00	3 מאנאטען 3.75

THE ZEIT

(THE TIMES—Jewish Daily)
153 EAST BROADWAY
NEW YORK, N. Y.
Telephone, Orchard 6444

ק ו פ אָ ן .

THE ZEIT, 153 EAST BROADWAY, N. Y.

וו. ח.

איהר געפינט דאָ א טשעק אָדער מאָני אָרדער פאַר סובסקריפשאָן פאר דער „צייט".

אויף דער סומע — — — — פאר — — —

Name ....

Address ....

City ....

ביטע פילט אויס מיט טינט.

למוקירי ספרותנו

לכל מוקירי הספרות העברית באמריקה!

בין שארית הפליטה של סופרי ישראל וחכמי ישראל באמריקה מתהלך אתנו הזקן שבחבורה, אולי הישיש שבין כל חכמי עמנו החיים אתנו כיום, הלא הוא הסופר והחכם אברהם חיים רוזנברג הי"ו.

נחבא אל הכלים היה החכם הזה כל שנות חייו בארצנו זו. מפרי יגיע כפיו היה מתפרנס כל ימיו ואת לילותיו הקדיש לחכמת ישראל, לספרותנו העתיקה והחדשה, ומעולם לא נהנה מפרי עבודתו הרוחנית הכבירה. להפך, הוא היה משחד מפרי עמלו בבית־דפוסו לספרותנו. בהיותו תמיד שקוע בעבודתו המדעית ומתרחק מן הכבוד ומן הפרסום, שכחוהו ולא זכרוהו גם מוקירי שפתנו וספרותנו בארץ זו. בינתים הגיע העובד המדעי הזה ל„גבורות" והשלים מתוך עוני ודחקות את ספרו האינציקלופדי „אוצר השמות", בן עשרה חלקים.

בספרו זה שהוא יחיד במינו ומיוחד בכל ספרותנו העתיקה והחדשה, השקיע המחבר את כל שנות חייו, את כל כחותיו וכשרונותיו.

הספר הנזכר שכנסיה שלמה של חכמים וסופרים היתה צריכה לטפל בחבורו, חברו רוזנברג בעצמו והקדיש לו יותר מארבעים שנות עבודה ועמל רב.

מה„אוצר" הזה יצאו עד עתה לאור רק ששה חלקים (החלק הששי יצא לאור לפני חדשים אחדים) חמשה החלקים הראשונים כבר אזלו ותמו משוק הספרים והנם כיום רק יקרי המציאות. ארבעת הכרכים האחרונים כבר ערוכים, מתוקנים ומשוכללים על־ידי המחבר לדפוס, ומפני חסרון אמצעים אין ביד המחבר להוציאם לאור.

חטא חטאה אמריקה העברית בשכחה עד עתה את אחד מטובי סופריה וחכמיה, כי לא עמדו לימינו להוציא לאור את עבודתו הענקית. חטא חטאה אמריקה העברית בשכחה עד עתה לחוג את יובלו של אחד מבחירי סופרינו הצנועים והמסורים לעבודתם בשדה חכמת ישראל. רבות כבר עשתה אמריקה העברית בזמן האחרון לכבודם של אחדים מסופרינו ומחכמינו אשר מעבר לים ואת זקן החבורה לא זכרו. עלבון גדול הוא לאמריקה העברית ולשלשת המיליונים היהודים היושבים בה, שנתנו לעובד מדע כרוזנברג לסבול מחסור ועוני ושהחצי מאוצרו הגדול (שיש בידו להיות לתפארת ולכבוד לספרותנו ולאמריקה העברית) מונח עדיין בקרן זוית, מבלי אשר ראה אור עד היום.

על־כן התעוררו אחדים ממוקירי חכמתנו וספרותנו לתקן את המעות ונבחר ועד מיוחד לחוג את יובל השמונים של מחבר האוצר ולשלם לו את תודתנו שאנחנו חייבים לו. יחד עם זה נגש הועד הנזכר לאסוף קרן של עשרת אלפים דולאר הדרושים להוצאת ה„אוצר" ולכלכלת שיבתו של המחבר החכם. על־כן הננו מתכבדים לפנות בזה לכל העברים ולכל מוקירי חכמתנו וספרותנו בבקשתנו, כי ישלחו אל הגזבר של ועד היובל את תרומתם בשביל קרן ה„אוצר". חובתו של כל אחד ואחד מכם להיות לעזר לנו בהוצאת המפעל הגדול הזה לאור, וגם לזרז אחרים, כי יעשו חובתם להחכם הישיש ולמפעלו, ובזה נגול את הרפת אמריקה העברית מעליה.

ברגשי התחיה העברית,

חברי ועד היובל של החכם א. ח. רוזנברג.

מר לעאן קאמאיקי, יושב־ראש; הרב מאיר ברלין ומר ראובן בריינין — סגנים; מר קלמן נחום שפיר, גזבר; הרב יעקב לוינזון, הרב ד"ר ב. דראכמאן, המטיף צבי מאס־ליאנסקי, הרב אהרן טייטלבוים, מר פרץ ווירניק, מר גדליהו בובליק, פרופ. ג. זליקוביץ, ד"ר י. א. בלוסטון, ד"ר מאיר וואכסמאן, מר ישראל מאטץ, מר שמואל ווילנר ד"ר י. ה. מיטלמאן, מר משה גינזבורג, מר א. א. לובארסקי, העורך־דין אייזיק אללען, מר ב. ה שנור, מר סול. לאמפורט, ד"ר מ. רובינסון, מר מ. ליפסון, מר י. ל. לובל, מר יעקב אשער, מר וו. איין, מר משה קשיפיאסקי, מר ד. רוזנגארטן.

התרומות לקרן ה„אוצר" ישולחו על שם גזברנו על־פי הכתובת:

OTZAR FUND, c. o. K. N. Schapher, 169 E. Broadway, New York, N. Y.